

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. M.6.23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. M.6.23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. M.6.23

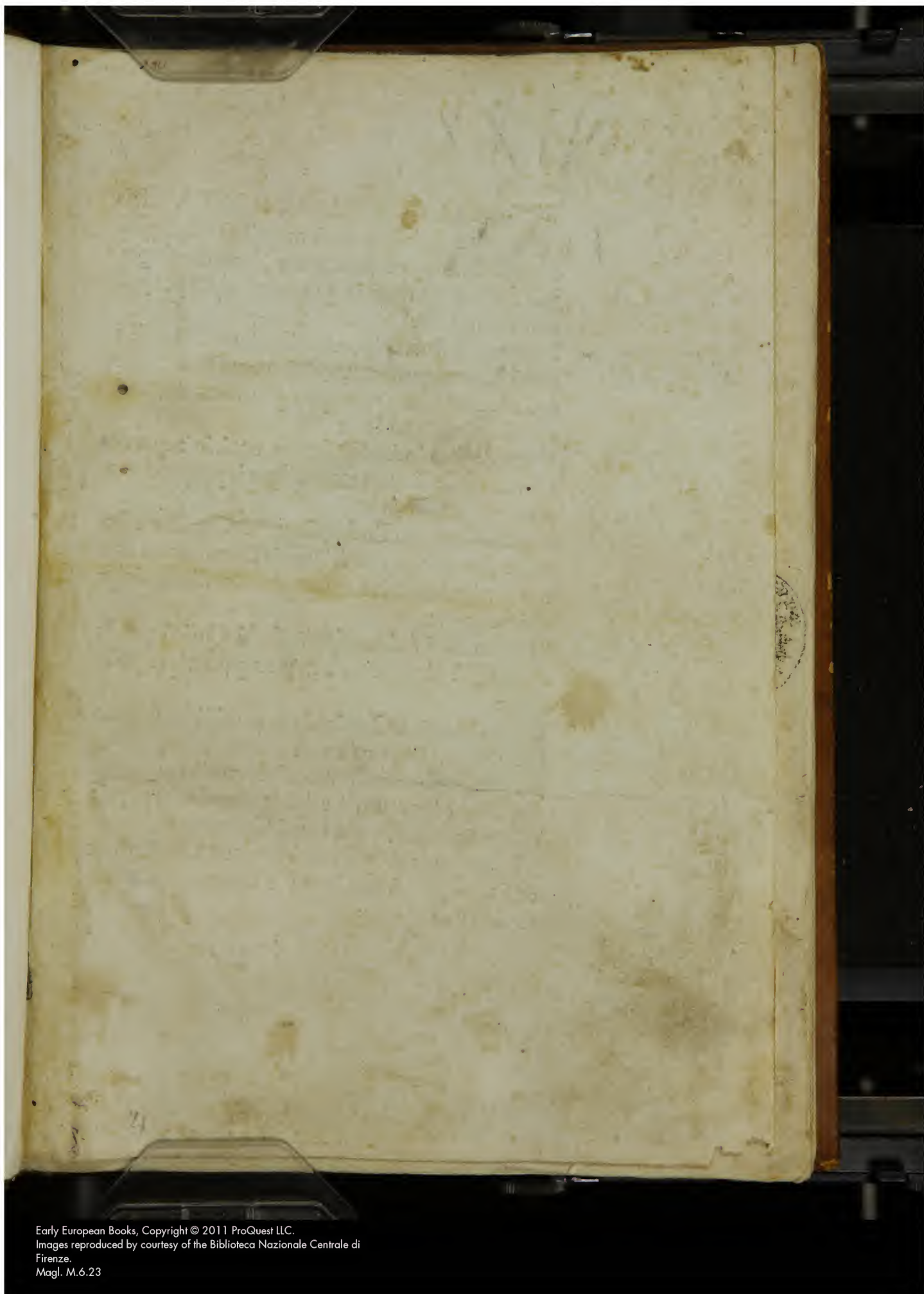
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. M.6.23

INCUNABULI
M
6
23
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

M. 6. 23

Plants, Herolt e Riefsthal, C. 1682

TRACTATVS. SOLLEMNIS. ET. VTILIS
editus per religiosum uirū magistrū Philippū
Syculū Ordinis predicatorum Sacre theologie
p̄fessorē integerrimū in quo infra scripta per pul
chre compilauit

In primis discordantias nōnullas inter s̄ctos Eu
sebiū Hyeronymū et Aureliū Augustinū S̄cte
ecclesie doctores circha quas plurimas doctorū
aliorū opinioēs adducit

Secundo duodecim sibillarum uaticinia que de
christo ediderūt cum earum figuris proporciona
tis

Tercio Carmina Probæ Centone Clarissime fœ
mine Romæ que ex Maronis carmibus ad cor
roborationē ueteris nouiq; testamēti diuino inge
nio excerpfit

Quarto diui Athanasij Simbolū Quicūq; uult
saluus esse Cum beati Thomæ aquinatis exposi
tione

Quinto Domicā Orationē per eundē beatū Tho
mā pulcherrime explanatā

Sexto Angelicā Salutationē per eundem

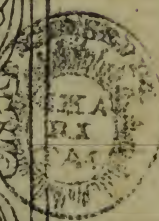
Septimo Hymnum Te deū laudamus cū exposi
tiōe per eundē beatū Thomā Composita

Vltimo ponit Angelicus Hymnus Gloria in ex
celsis deo per eūdem beatū Thomam diuinitus
explanatus

VO. LVMINARIA .
MAGNA. QVAE. DE

us fecit idest duos sacro
sanctæ ecclesiæ doctores
egregios: Eusebiū uideli
cet Hieronimū et Aureli
ū Augustinū quos de⁹ ele
git ut cū ctis aliis scriptu
rarū explanatiōe preessēt: i multis dissētire uidēt
Volui ego eorū dicta colligere: ut diuersas uari
asq; opiniōes quadā sub breuitate percipias. Pri
mo discordant in obseruatione legaliū: ut refert
sanctus Thomas sup quarto sen. dist. ii. arti. v. q
stiūcula. iiii. Nā Augustinus tenet Petrū culpa
bilē: et a Paulo iure reprehēdū. ad gala. ii. Hiero
nym⁹ uero asserit Petrū nō peccasse sed dispēsa
tione usū: similiter et dispēlatiue a Paulo redar
gutū. Et hoc Hieronymus ait in epistola ad Au
gustinū quæ icipit. Tres simul epistolas. Secū
do aliter sentiūt. quoniā Hieronymus ad Mar
cellā de quinq; questionibus scribens tradit sãc
tos qui i fine mūdi uiui inueniētur: nō moritū
ros. uerūtāmē uiuos assumendos. Augustinus
autem. xx. de ciui. dei omnes tūc morituros affir
mat. de hoc ait Thomas super quarto sen. dist.
xliii. arti. iiii. quo in loco Thomas Augustino fa
uet. sed di. xlvii. q. ii. arti. iiii. addit ad Augusti.
opinionem docens sanctos non in aere: sed igne

morituros. Tertio. Nam August. .xviii. de ci.
dei. c. xlii. tenet interpretationē. lxx. fuisse factā
seorsum a quolibet sine mutua colloctione: et
opē spiritus sancti miraculoso factū: ut in nullo
penitus discodarent: sed esset tāq̃ unius scripto-
ris itēpreatio una: Hieronymus uero īquit nō
sic factū esse sed q̃ singulis sabbatis conuenirēt
īpsi: lxx. Et ex multis unā cōflarēt. et mēdatō as-
scribit primā opinionē: uelut patet i. ii. p̃logo. bi-
blie q̃ īcipit: Desiderii mei. Sñe tamē Augusti.
fauet Hysidorus. vi. etymo. Et Hugo. quarto di-
dasca. Quarto discordant: quoniam Hierony-
mus tenet non omnes psalmos editos a Dauid
et hoc in quodā prologo super psalterium qui
tamen prologus cōmuniter in modernis bibliis
no n habetur. Sed Augustinus. xviii. de ciui. dei
contrariū asserit: innisus euāgelicis testimoniis
Cui assentit glosa ordinaria in hemio psalteriū
Et Hugo in quarto didasca. Quinto disconue-
niunt. Nam Hieronymus in chronica post Eu-
sebiū tradit: ut quidā scribit: Constantinū mag-
nū fuisse hāreticum: et baptizatū Nicomediae
ab Eusebio arrino. Augustinus uero. v. de ciuita-
te dei. c. xxv. ponit eum ueri dei cultorem et ad-
ducit eum in exemplum amicorum dei: quibus
tamen temporalia prospere succedūt: Cuius sen-
tentiam magis sequi uidentur alii doctores. ut
Hysidorus in chronica sua. ut liber gestorum

sancti Siluestri: a quibus ponitur baptizatus ro-
mae a sancto Siluestro. Et persecutor arrianorū.
Et Martinus in chronica sua q̄ ad idē alios scrip-
tores ut Ambrosium. ut Gregorium: ut Chryso-
stomum inducit. Sexto Quoniam Hierony-
mus super Mattheum dicit dictum psalmū: In
omnem terram exiuit sonus eorum: &c. Et illud
Christi: predicabitur euangelium hoc in uniuersū
mundo esse completum per Apostolos: Augu-
stinus tamen in epistola ad Exitium dicit hoc
non dum esse completum: Cui assentit Orige-
nes super Mathe. Et etiā magis consonat huic sē-
tentiae textus euangelicus: quia Christus subiū-
xit: Et tunc ueniet consumatio: quae tamen nō
dum apparuit: Licet cum Hieronymo concor-
det Chrysostom⁹ super Mathe. Septimo Quia
Hieronymus sup epistolā ad Titum arguit An-
gelos p̄ multa secula ante mūdū uisibilē extitis-
se: et deo seruiuisse. Augustinus tamē super Ge-
nesim dicit q̄ simul cū cælo empyreo sūt creati
Cui cōsentit Damascen⁹. Et Thomas. i. parte. q.
lxi. ar. iii. Hieronymo cōsentit Ambrosius primo
exame. Octauo discordāt. nā Hiero. i cōsolatiōe
ad egrotū uocat Salomonē beatissimū et sanctis-
simū et illustrē. S; Augu. xvii. de ci. deic. ii. dicit
illū boīs initiis malos adhibuisse exit⁹. et pl⁹ ob-
fuisse illi scdas res q̄ pfuisse sapiētia. cui⁹ snie
magis fauer uidet⁹ text⁹ bibliae ubi dī: porro salo

mon cū esset senex deprauatū ē cor eius p muli
eres. iiii. g. c. xi. Nec apparet. de pñia eius: cū ido
la q̄ ppter mulieres erexerat nō ipse: sed postcū
Aśa deleuit. iiii. g. c. lv. Quāuis etiā Hieronim⁹
in epistola ad Vitalem dicat ipsū cum Acham a
domino recessisse: et de amabili domino factus
est amator mulierū. Nono. Nā Hieronymus
in prologo libri sapiētiae uidet sequēdo hebreos
dicere: q̄ liber sapientiae non editus est a Salo
mone: sed a Philone: et q̄ inter scripturas sacras
non deberet cōputari secūdm hebreos. Augū
stinus tamen tertio retractationū ostēdit se quā
doq̄ tenuisse q̄ fuerit editus a Ihesu sirac. quod
ibi retractat: Et licz nō exprimat a quo sit edit⁹:
tamen in doctrina christiana ipsum enumerat i
ter libros sacros: Decimo quoniam Augustin⁹
iii. de ciui. dei. c. xiiii. tenet. lxx. nō interpretatio
nis: sed etiam prophetiae dono peditos: et q̄ di
uersitas inter eos et alios codices non mēdositas
putanda est. sed ubi nō est scriptoris error aliqd
eos diuino spiritu aliter dicere noluisse credēdū
prophetantim libertate. Hieronymus tamē ui
detur irridere in prologo super Gene. Et tamē i
prologo libri hebraicarum quæstionum tenet.
lxx. mystica quæq̄ in scripturis sanctis prodere
noluisse. Vndecimo. quia Hieronymus i libro
hebraicarum quæstionū dicit q̄ deus anteq̄ ce
lum et terrā faceret: paradisum ante cōdiderat:

3

propter illud quod dicitur in Genesi: plantaue-
 rat deus paradysum a principio. Augustinus ta-
 men octauo super Gene. ad litteram exponit a
 principio id est tertio die. Cui consentit Nicola-
 us de lira. et alii expositores. Nec ratio bene ca-
 pit q̄ cum paradysus terrestris sit sub celo quod
 ante celum factus sit. Duodecimo. quoniā Au-
 gustinus in libro de concordantia euangelistarū
 asserit totam negationem Petri factam fuisse in
 atrio Anne. Et quæ dicta sunt inde post missum
 Ihesum ad Caypham recapitulando dicta esse.
 Hieronimus autem super Mat. uidetur uelle q̄
 Petrus in atrio Cayphæ negauit. Cui Beda in lu-
 cam consentire uidetur. Tercidecimo. Nam
 Hieronimus super illud Abachuc. i. Mundi sūt
 oculi tui. zc. negat singulos angelos prepositos
 singulis corporalibus creaturis. Augustinus ue-
 ro. li. lxxxiii. quæstionum. tenet q̄ sic. Cui consē-
 tiunt Origenes et Damascenus. Vide etiā Tho-
 mam prima parte. q. c. x. arti. i. Quartodecimo
 Quoniam Hieronymus super illud Ione. Tolle
 me et mitte in mare. dicit q̄ licet propria pe-
 rire manu: ubi castitas periclitatur. Austinus au-
 tem primo de ci. dei. c. xv. contrarium affirmat.
 Cui assentit Thomas scda scdæ. q. lxxiii. arti. v.
 Quintodecimo: quia Hieronimus ad Oceanū
 inquit q̄ bigamia non contrahitur ex duabus
 uxoribus si una fuerit habita ante baptismum.

Augustinus uero in epistola ad Titum contrarium tenet. Cui concordat Thomas super quarto sen. dist. xxvii. q. iii. arti. ii. Sextodecimo discordant. quoniam Hieronymus in epistola ad Paulinum reprobata poetis de Christo quicquid esse predictum. Sed Augustinus: xviii. de ci. dei. c. xlvii: contrarium sentit. Franciscus petrarcha in epistola quae incipit: Furorem.. Bochatius libr. xiiii. c. viii. de genea. deorum. Cicero in oratione pro A. Licinio Archia poeta fatetur poetas diuino afflatos spiritu. Item et plato in phedone. Insuper et Lactantius de philosophis libro. vi. c. xiiii. Demum Gregorius in prefatione moralium ait Christum iudeorum et gentilium uocibus prophetari. qui pro utrorumque salute uenerat. quod autem in hac parte: & ultima discordantia uerior sit Augustini sententia quam Hieronymi: multis auctoritatibus comprobabo. Adducam quid de Christo Gentiles senserint: quid de ipsius fide: et fidei quibusdam articulis. Quid de indiuidua trinitate. et attributis diuinis: Et ecclesiae nonnullis sacramentis dixerunt. Nam ecclesiae sacramenta: ut Thomas in suis quolibetis ait: fidei quaedam protestationes sunt. Insuper quid denique Proba centona opinata sit Virgilii carmina colligendo: et Christi gestis appropriando. Quid etiam praestantes Iudei Christi ceteranei de ipso dixerunt. Et primum ordiar a dictis Sibyllarum. Thomas aquinas scda

secū. q. ii. arti. vii. in solutione ad tertium dicit q
multi gentilium per mysterium angelorum sa-
lutem adepti sunt. Vt etiam ait Dionysius. ix. c.
cele. ier. Eam ob rem de Christo fidem habuerūt
Nam multis gentilium de Christo facta fuit re-
uelatio. ut patet per ea quæ predixerūt. Iob nāq;
xix. dicitur. Scio q; redemptor meus uiuit. zc. Et
teste Augustino. Sibylla de christo quædā præ-
nunciauit. Inuenitur quoq; ut scribit Singū ber-
tus in romanorum historiis q; tempore Constan-
tini Augusti. & Hierene matris eius inuentum
fuit sepulchrum quoddam ī quo iacebat homo
habens aurcam laminam ī pectore: In qua scrip-
tum erat Christus nascetur ex uirgine. Et credo
in eum. O sol sub Hierene et Constantini tem-
poribus iterū me uidebis. Habuerūt ergo quidā
Gentiles fidem implicitam in diuina prouiden-
tia: credentes deum esse liberatorem hominum
secundum modos sibi placitos. Et secundum q;
aliquibus ueritatem cognoscentibus ipse reue-
lasset. Hæc Thomas aquinas refert in libro quē
supra nominauimus.

Nunc afferamus in mediū dicta propria Sibyl-
larum: et que unaqueq; earum dixerit. nec serua-
bimus. in hoc ordinem temporis: nec dignitatis
excellentiā sed secundum q; nobis occurrerit.

Sibylla persica uestita ueste aurea cū uelo albo i
capite. Dicens sic Ecce bestia cōcubaberis et gig
netur dominus in orbē terrarū. et gremiū uirginis
erit sal^o gētiū. et pedes ei⁹ i ualitudīe hominum

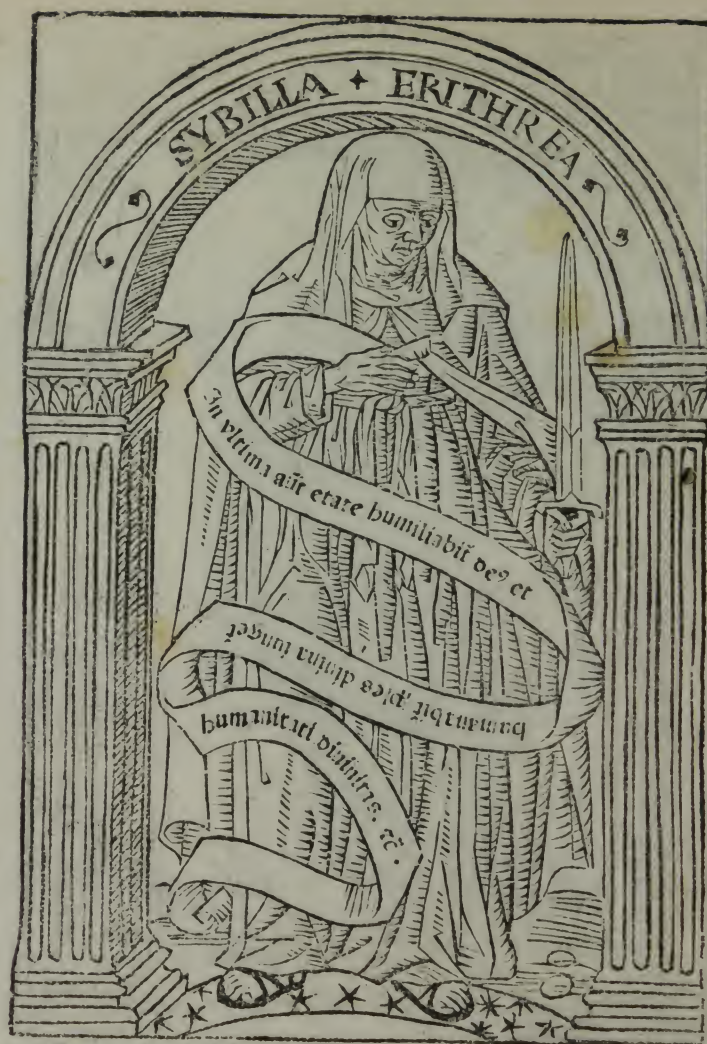
Sibylla libyca ornata ferto uiridi et flore ī capite
 uestita palio honesto et nō multū iuueis. sic ait
 Ecce ueniet dies: et illuīabit domin⁹ cōdēsā tene
 bras et soluet nexus synagoge. et desinēt labia
 hoīm: et uidebūt regē uiuētū. tenebit illū ī gre
 mio uirgo domina gētū: & regnabit ī misericor
 dia: et uterus mris ei⁹ erit statuta cūctorum.

Sibylla delphica uestita ueste nigra et capillis cir-
cū ligatis capiti in maū cornu tenēs et iuueīs quæ
ante troiana bella uaticinata ē de q̄ Chrysi pp' ait
Nascet' ppheta absq; matris coitu ex uirgīe eius

Sibylla emerita i Italia nata alias Chimica uestita
 celestia ueste deaurata capillis p scapulas sparsis
 et iuueis de q Ennius ait. In pria facie uirgis ascē
 dit puella pulchra facie plicata capillis: sedens sup
 uisē stratā nutrit puerū: dans ei ad comedendum
 sed propriū id est lac de celo missum

Sibylla nobilissīa erithrea ī Babiloīa orta de xp̄o sic
ait In ultīa aūt etate humiliabit de⁹ et hūanabit p̄
les diuīa iūget hūāitati diuītas. Iacebit ī feno agn⁹
et officio puellari educabit de⁹ et hō. Signa p̄cedēt
apud appellas. Mulier uetustissīa puerū preuiū cō
cipiet. Bōtes orbis mirabit ducatū p̄stabit ad ortū

Sibylla Samia a Samo iſula nudū eſſe ſub pedib⁹
 formoſū pect⁹ ſubtileq; uelū capiti habēs. Sic ait
 Ecce ueniet diues et nateſcēt de paupcūla et beſtie ter
 raꝝ adorabūt eū. et dicēt. laudate eū i atriis celoꝝ

Sybilla hellespōtica. ca in agro troiano nata uetu
la et antiq̃ ueste rurali iduta. ligato uelo āriquo ca
pite sub gula circūuoluta usq̃ ad scaopulas q̃si de
spectu. de q̃ scribit Heraclides Dicēs De exellis ce
lor̃ hītaclō pspexit de hūiles suos. Et nasceē ī di
eb̃ nouissimis de uirgine hebreā. ī cunabulis terre

Sibylla frigia iduta ueste rubea nudis brachiis
 atiq̃ saturnina facie crinib⁹ sparsis digito indicās
 Dicēs sic. Flagellabit de⁹ potētes terre & olivo ex
 cellus ueniet et firmabit cōsiliū ī cœlo et anūcti
 abitur uirgo in uallibus desertorum

Sibylla Europea decora iuuenis facie rutilās uelo
subtilissimo capite ligata iduta ueste aurea de Cri-
sto sic ait. Veniet ille: & trāsbīt mōtes & collēs: &
latices siluarū olympi: regnabit ī paupertate & domi-
nabit in silētio: & egrediet de utero uirginis

Sibyllæ tiburtinæ nō multū senex ueste rubea in
 duti desup ad collū pellē hircinā p scapulas habēs
 capillis discōptis simulacrū. tenebat librū ubi scri
 ptū erat. Nascetur xps i betlehē. & annūciabit in naza
 reth: regente tauro pacifico fūdatore q̄etis Ofœlix
 illa mater cuius ubera illum lactabunt.

Sibilla Agrippa roseo ueste cū clamide rosca nō mī
tū iuueis manū tenēs in gremio q̄si admirās & deor
sū respiciēs sic ait de Cristo Inuisibile uerbu palpa
bit & germinabit ut radix: & siccabit ut foliū. & nō
apparebit uenustas eius: & circūdabit alius mater

na: & flebit deus læticia sempiterna: & ab homi-
nibus conculcabitur & nascetur ex matre ut deus
& conuersabitur ut peccator.

Ideamus nūc quid phi-
losophi senserunt & gē-
tiles dūtaxat lumine na-
turali uiuētes. Augusti-
nus sane septimo cōfessi-
onum de Platone dicit
legi in libris platonis nō
qdem his uerbis sed hoc
idē multiplicib⁹ suaderi pōt rationib⁹. q̄ i prīci-
pio erat uerbum & uerbum erat apud deū: usq̄
ad uerbum caro factum est. Hermes quoq̄ tri-
megistus ait. Monas gignit monadē: & in se suū
reflectit arborem. Aristoteles etiā primo libro
coeli & mundi inquit. per hunc numerum scili-
cet trinarium adhibuimus nosmetipsos magni-
ficare deum unum eminentē proprietatibus eo-
rū quę sūt creata. Sanct⁹ Thomas hec pauca po-
nit in sua prima parte. q̄ xxxii. arti. i. & super pri-
mo sentent. distinct. iii. articu. iiii. in soltione ad
primum. Exponit enim in prefatis libris q̄ phi-
losophi non cognouerunt diuinarum personarū
mysterium per propria: quę sunt: paternitas: fili-
atio: & procellio. cognouerunt tamen quedam
essentialia attributa: quę personis appropriant

sicut potentia appropriatur patri: sapientia filio
bonitas spiritui sancto. Amplius Aristoteles nu-
merum trinarium in diuinis non ponit: quod trini-
tatem intelligeret. Sed uult dicere: quod antiqui tri-
nario numero ob quandam ipsius perfectionem
in sacrificiis atque orationibus utebantur. Et Plato le-
gens in libris quos repperit in egypto de diuinis
multa dicitur cognouisse. uel forte intellectum pa-
ternum appellat intellectum diuinum secundum quod in se
quodammodo mundi ideam concipit quod est archetypus: Pre-
ter ea quae dicit Tho. aquinas: addam & ego pre-
stantiora. Profecto didimus bragman epistola ad
alexandrum. inquit Deus uerbum est: & uerbum illud
mundum creauit & per hoc uiuunt omnia. Nos uerbum co-
limus & adoramus: Et Virgilius in libro bucolicorum
meminit inquit. nocte tribus nodis: numero
deus impare gaudet. & de ortu stellae in natiuita-
te christi ait Calcidius super Timeum Platonis. est
quoque alia sanctior & uenerabilior historia quae
prohibet ex ortu stellae cuiusdam non morbos mortem
que denunciatas: sed descensum dei uenerabilis ad hu-
manam conseruationem rerum mortalium gratiam quam
stellam cum nocturno itinere suspexisset Chaldeo-
rum profecto sapientes uiri. & in consideratione rerum celestium
satis exercitate quassasse dicunt sanctum ortum dei: reptaque
illa maiestate puerili ueneratos esse: & uota tanto
deo conuenientia nuncupasse de futuro iudicio plato
ita inquit iphedone. Ferunt. n. unumquemque cum decesserit

ab eo dæmone qui uiuentem ad huc sortit⁹ erat
trahi in aliquem locū ubi oportet simulq; collec
tos in ualle Iosaphat iudicari: et post sentēciam
ad inferna proficisci: illo ducēte cui mandatum
est: ut hic proficiscētes ad illa loca traducat: nac
ti illinc quæ oportebat. Mirādum est quomodo
hic Plato de ualle Iosaphat iudicii loco noticiam
habuerit: nisi libros pphetarum legerit. Et pre
fertim Iohelis .iii. c. ubi dicitur congregabo om
nes gentes & deducam eas in ualle Iosaphat. Cæ
terum Hermes trimegistus scribens ad Assepiū
ita refert. Audi igitur o Assepi cū fuerit animæ
a corpore facta discessio tunc ad examē meritiq;
eius arbitrium transiet in summi dæmonis pote
statem: qui eam cum piam iustamq; prouiderit
in sibi competentibus locis manere permittit. Si
autem delictorum illam maculis uitiiq; obsitā
uiderit desuper ad ima perturbans procellis tur
binibusq; aeris: ignis et aquæ sese discordātibus
traditurus inter cœlum et terram inundans fluc
tibus in diuersa semper peis æternis agitata rap
tat^r ut in hoc animæ obsit æternitas q; sit immor
tali sententia eterno supplitio subiugata. Sic ne
his implicemur: uerendū: timendum: cauendūq;
esse cognosce. Incredibiles enim post delicta co
gentur credere non quidem uerbis sed exemplis
non minis sed ipsa passione pænarū. Item Pitha
goras ut narrat Thomas sup:iiii: sent:dist: xliiii:

Et Petrus de palude in eodem: dist. I. Et Ricard^{us}
de media uilla super eodem: dist. xlviii. posuit ig
nem carcerem iouis idest dei punientis & infer
num esse locum in quo iudicati homines damna
buntur. Philosophi etiam quorundam sacramē
torum ecclesiæ noticiam habuerunt. Nam peni
tentiam et confessionem peccatorum omni absq;
dubitatione perceperunt. Plato sane in phedone
in persona socratis loquens ait. Cum flumen trā
siturus essem uocem audire uisus sum: quæ abire
me uetat: priusq; me expiauerim quasi aliqd de
liquerim erga deum. & in eodem loco inqt. Qui
cunq; non iniciatus neq; expiatus ad inferos mi
grabit. Is illuc iacebit in luto. Puri autem & ini
ciati cum illuc peruenerint habitabunt cum diis
Laertius quoq; eiusdem socratis fuisse refert hoc
dictū sæpius replicatū Seminat peccatū quē di
lecti nō pœnitent Hanc aut Socratis & Platonis
doctrinā approbat Aristoteles in viii. ad eudem
ita scribens. Qui puerse agit & non pœnitet hic
irrectificabilis est. qui uero penitet aliq; habet
spei reliquias. Amplius Aristoteles in. ii. li. sue re
thoricæ ait Ex his qdem qui cōfitent & penitēt
tanq; habētes satisfactionē id q; est trīstari de fac
tis cessāt scilicet. dii ab ira. signū aut ī seruorum
castigatōe negātes qdē & cōtradicētes magis est
manifesta negari: irreuerētia aut pui pēsio & de
spectus. q; aut ad humiliatos cesset ira canes ma

nifestat nō mordentes eos qui resident: per quæ
satis dat̃ intelligi q̃ qui sua peccata in hoc seculo
cōfiteñt̃ deum placatū habent. qui aut̃ confiteri
rennuūt: flagellant̃ a deo: si nō in hoc seculo ī fu-
turo. Item Seneca epistola. xxviii. dist. Initiū est
salutis notitia peccati. Et epistola. liiii. ait. quare
uitia sua nemo cōfiteť: q̃a etiā nūc in illis est sō-
nium narrare uigilantis. Et uitia sua cōfiteri sa-
nitatis inditiū est. Præterea Auianus inqt Error
eos cecos uexat qui sæpius ausi: Nunq̃ peccatis
abstinere suis. Cui⁹ quoq; rei testis est Virgilius
ubi in sexto æneidos iducit Sibyllam ad Eneam
in inferno dicentē. Gnosius hec rhamātus habz
durissima regna: castigatq; auditq; dolos: subicit
q; fateri: quæ qs apud superos furto lætatus iani
distulit in serā cōmissa piacula mortē. ubi satis
inuit: q̃ qui negligūt hic peccata sua cōfiteri in
inferno cogunt̃ fateri. Et Iuuenalis ī fine secūdx
satyræ ait. Esse aliquos manes & subterranea reg-
na. Et contū: et stigio ranas ī gurgite nigras. atq;
una transire uadū tot milia cimba nec pueri cre-
dūt &c. Et seq̃. Tot belloꝝ animæ quotiēs hinc
talis ad illos ūbra uenit: cuperēt lustrari si q̃ da-
rēt sulphura cū tedis: & si foret humida laurus:
illuc heu miseri traducimur. deniq; Ouidi⁹. x. li.
metamorphoseos inqt O si q̃ pateris numina cō-
fessis: merui nec triste recusos: suppliciū: s; re uio-
lē uiuosq; supstet mortuaq; extinctos ā bob⁹ pellite

1
regnis: mutateq; mihi uitāq; necemq; negate. nu
mē cōfessis aliqd patz. Vltima certe uota suos ha
buere deos. Et ut meminit Eusebius i libro de tē
poribus cū de Tiberio loquret q; Phlegcon suo
in li. xxi. refert ingens quarto aut āno. ccii. olim
piadis magna & excellēs ante oēs q ante occurre
rit defectio solis ē facta. dies hora sexta i tenebro
sā noctē uers^o ut stellæ i cœlo uisæ sūt: terrq; mo
tus Niccæ urbis multas edes subuerterit. q̄re cō
cludit Eusebius dicēs Argumentū aut huius rei
q; saluator isto āno passus sit. Et Strabo. li. xxi. i.
cosinographiæ sue idē scribit de Sardi urbe loqu
ens ait Nup uero multa eius edificia terre moti
bus corruerūt: sed Tiberii puidētia qui p nra tē
pora iperat & hāc & multas alias suo benefitō re
parauit quecūq; eo tēpore eiusdē calamitatis pti
cipes fuerunt. Enumerāt ergo hi gentiles que xpī
tēpore gesta sūt & que pdigia ppetrata. nam sola
ris ecclipsis talis terreq; motus eo die non nisi mi
raculose fieri poterant. Sed ut nunc reuertar ad
Sibylle erithree uaticinium. auctoritatem ipsius
Lactancii adducā. qui i libro priō capitulo sexto
dicit q; sibylla erithrea celebrior iter ceteras atq;
nobilior habetur. Hæc autem sibylla erithrea in
epistola quam ipsa scribit ad græcos de Christo
plurima prophetauit atq; uaticinata ē. In medio
quidem illius epistole sic ait. In ultima ætate hu
miliabitur deus: humanabitur proles diuina.

Iungetur humanitati diuinitas iacebit in feno agnus & puellari officio educabitur deus & homo
Signa precedent apud Appellas Mulier uetustissima prescitu pariet Boetem orbis mirabitur Ducatum prestabit ad ortu Hic habes pedes trigintatres sexque pollices eliget sibi ex piscatoribus numerum duodenarium unumque diabolum: Non in gladio bello ne eneadem urbem regesque subiiciet: sed in hamo piscantis. In deiectione & pauperie Diuicias & superbiam conculcabit morte propria mortuos suscitabit & cum mactabitur uiuet & regnabit & cum consumabuntur omnia fiet regeneratio bonosque iudicabit & malos. hinc quatuor animalia surgent in testimonium nomen agni tuba concinet serentes iusticiam legemque in reprehensibilem Cui contradicet abominatio spumæque draconis Sed surget stella mirabilis quatuor animalium habens imaginem eritque in tuba mirabili danaos illuminabit: orbem illustrabit: In eneade latus piscatoris. Nomen agnis usque ad finem orbis uirtute pducet. Hinc gladiabitur: moriens illustrabitur: porro gloriosus eius exitus. Erit autem bestia horribilis ab oriente ueniens: cuius rugitus usque ad gentes punicas audietur. Cuius capita septem sceptrum innumera. hic erit contradicens agno. ut blasphemet testamentum eius: augens draconis spumas & aquas: Reges autem & optimates seculi erunt in sudore terribili: & non diminuent pedes eius.

17
Stellæq; duæ consimiles priori insurgent contra
bestiā & nō obtinebūt donec ueniet abhominatō
& uoluntas altissimi consumetur. Venient in po
stremis diebus duæ stellæ lucidissimæ ī peccatis
mortuos suscitantes: similes stellæ priori quatu
or animalium habentes faciem: resistētes bestiæ
de qua dixim⁹ aquisq; draconis. ānunciantes no
men agni & legē: abhominatōnis excidiū: & me
ritorum examen: Minorabūtq; aq̃s draconis: sed
debilitabunt in panis afflictōe & exurgēt in ro
bore fortiori. Taceo hic uersus Sibyllæ qui inci
piūt. Iudicii signū &c. quos q̃dem uersus penit
Augustinus. xviii de ciui. dei. c. xxiii. Hec autem
carmina Sibylla erithrea cōposuit: quæ de greco
in latinum sermonem transtulit Augustinus
Iosephus aut uir clarissimus: licet iudeus Cristo
plurima refert. Et ut narrat Eusebius cesariensis
ī ecclesiastica historia. li. i. c. xiiii. ait. de saluatore
domino in historiarum suarum libris Iosephus
ita scribit: Fuit aut hisdem temporibus Iesus sa
piens uir: si tamen cū uirū nominari fas est. Erat
enim mirabiliū operum effector: doctorq; homi
num eorū qui libenter ea quæ uera sunt audiunt
Et multos quidem iudeorum: multos etiā ex gē
tibus sibi adiunxit. Christus hic erat. Hunc ac
cusatione primorum nostre gētis uirorum cum
Pilatus in crucem agendum esse decreuisset: nō
deseruere hi qui ab initio eum dilexerant. Appa

ruit enim eis tercio die iterum uiuus: secundum
q̄ diuinitus inspirati prophetæ: uel hæc: uel alia
de eo innumera miracula futura esse predixerāt
Sed & in hodiernum christianorum qui ab ipso
nuncupati sunt: & nomen perseverat: & genus.
Refert quoq; eusebius i libro de temporibus de
Iosepho loquens in hunc modum. Iosephus etiā
uernaculus iudeorum scriptor: circa Tiberii tē
pora die Pentecosten sacerdotes cōmotiones lo
corum & quosdam sonos sensisse testatur. Dein
de ex adyto templi repentinam subito erupisse
uocem dicentiū trāsmigrem⁹ ex his sedibus. Ad
hui⁹ etiā rei cōfirmatōe extat Pilati epistola ad
cæsare missa quam ponit Richard⁹ de sãcto uic
tore ut refert Vincenti⁹ historiæ. li. viii. c. cxxiii.
Et Iohānes balbus Catholicon. in sua postilla su
per Iohānem. c. ix. dicit eim epistola Pilati quon
dā hierosolimorū presidis ad Tiberiū cæsare de
morte Iesu Christi reperta antiquissimo quodā
codice. Pilatus Tiberio cæsari. Salutem de Iesu
christo: quem tibi plane postremis meis declara
ueram: nutu tandem populi acerbum: me quasi
inuito & subimente supplicium sumptum est
Virum hercle ita pium & seuerum nulla unq̄m
etas habuit: neq; habitum est. Sed mirus extitit
ipsius populi conatus omniūq; scribarū: Princi
pum & Seniorū consensus suis prophetis & mo
nostro Sibyllis cōtra præmonentibus. Hūc ue

ritatis legatum crucifigere. signis etiā supra natura-
turam apparentibus dum pendēret & orbi uni-
uerso philosophorū iuditio lapsum minitantibus
Vigent illius discipuli operæ & uite continentia
magistrum non mentientes: immo in eius noie
beneficentissimi. nisi ego seditionem populi estu-
antis exoriri pertimuissem. fortasse ad huc nobis
ille uir uiueret. & si tuæ magis dignitatis fide cō-
pulsus: q̄ uolūtate mea adductus: pro uiribus nō
restitērim. sanguinem iustū totius accusationis
immunē. uerū hoīum malignitate iniquē i eorū ta-
mē ut scripture interpretat̄ exiciū pati & uenūda-
ri Vale. v. Kl. aprl. Extat & epistola lētuli ad cesa-
rē q̄ ait Lētul⁹ roman⁹ iudce preses ad Tiberiū
in hūc modū. Apparuit tpibus istis & ad huc est
hō magnæ uirtutis noīatus Iesus cristus q̄ dicē
a gentibus ppheta ueritatis quem eius discipu-
li uocāt filiū dei: suscitās mortuos. & sanans oēs
lāguores hō q̄dem staturæ mediocris & spectabi-
lis: uultū habēs uenerabilē quē itūetes possit di-
ligē & formidare. capillos habens coloris nucis
auellane prematuræ & planos fēi usq; ad aures:
ab auribus uero cincinnos crispōs aliquantulū &
fulgentiores ab humeris uentilantes. discrimen
habēs in medio capitis iuxta morem nazarenorū
Frontem planam & serenissimam. cū facie sine
ruga & macula aliqua. quam rubor moderatus
uenustat. nasi & oris nulla prorsus est reprehēsiō

Barbam habens copiosam capillis concolorem.
non longam sed in medio bifurcatam: aspectum
habens simplicem & maturū: oculis glaucis ua-
riis: & claris existentibus. in increpatione terribi-
lis: In amonitione blandus: amabilis: hilaris: ser-
uata grauitate: qui nunq̃ ridere uisus est flere au-
tem sic. In statura corporis ppagatus & rectus:
manus habēs & brachia uisu delectabilia. In col-
loquio grauis: rarus & modestus: Speciosus in-
ter filios hominum. Est & epistola regis Ab-
gari. quam refert Eusebius cæsariensis. li. i. c. xv.
& .xvi. quam quidem Epistolam Eusebius ita se
dicit repperisse. Hæc in archis publicis Edissenæ
ciuitatis in qua tunc Abgarus regnauit ita de-
scripta reperim⁹ in his cartis quæ gesta regis Ab-
gari seruara antiquitus cōtinebant. Et ut euide⁹
dictorū ueritas fiat: ipsarum exemplaria Episto-
larū ex syrorum lingua translata ponemus. Ab-
garus ychanie filius Toparcha. Iesu saluatori bo-
no qui apparuit in locis hierosolimorū salutem.
Auditū mihi est & de te: & de sanitatib⁹ quas fa-
cis sine medicamentis: aut herbis fiant illa per te
Et q̃ uerbo tantum facis cecos uidere: & claudos
ambulare: Et leprosos mundas: Et immundos spi-
ritus ac dæmones eiicis & eos qui longis ægritu-
dinibus affligant⁹ curas & sanas: mortuos quoq;
suscitas. q̃bus oībus auditis de te statui ī animo
meo unū eē e duob⁹. Aut q̃a tu sis de⁹ & descēde

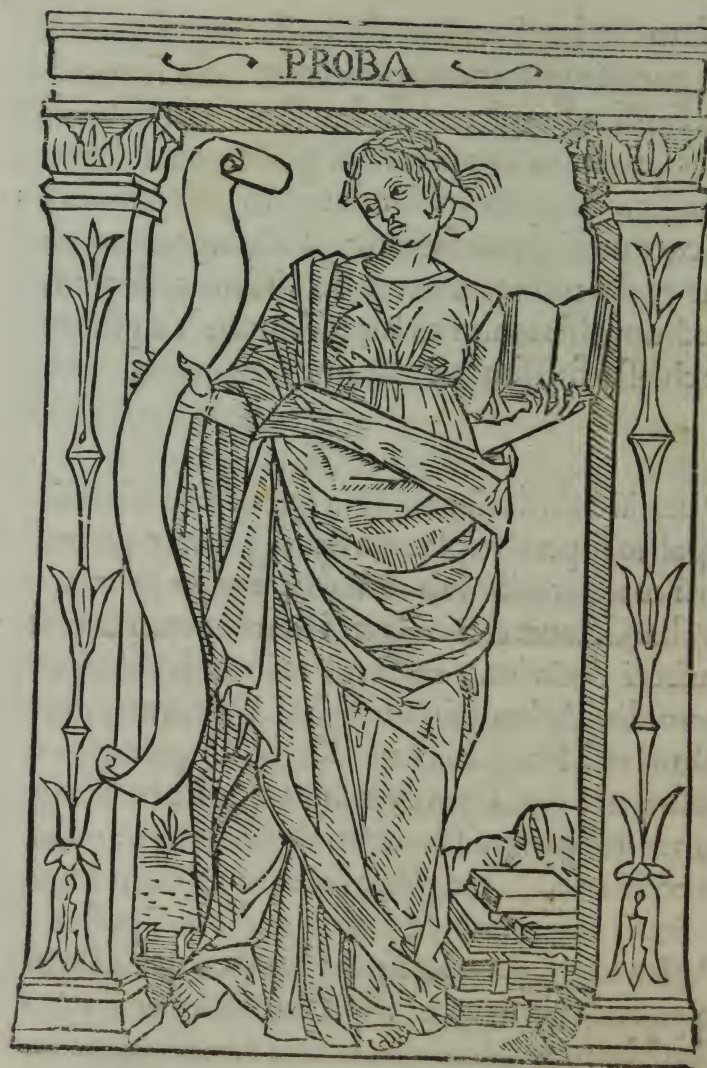
ris de cœlo hæc facias aut q̄ filius dei sis qui hec
facis. Propterea ergo scribens rogaueri ut te dig-
neris usq; ad me fatigari: & egritudinem meam
qua iam diu laboro curare. Nam & illud cōperi
q̄ iudei murmurant aduersum te. & uolunt tibi
insidiari. Est autem mihi ciuitas parua quidem:
sed honesta quæ sufficiat utrisq; Exemplum re-
scripti ab Ihesu per Ananiã cursorẽ ad Abgarũ
regem Toparcham. Beatus es qui credidisti i
me cum me ipsum nō uideris. Scriptũ est enĩ d
me quia hi qui me uident non credent in me et
qui non uident me ipsi credent. & uiuent. De co
autem q̄ scripsisti mihi ut ueniam ad te oportet
me omnia propter quæ missus sum hĩc expleĩ &
postea q̄ compleuero recipi me ad eũ a quo missũ
sum cum ergo fuero assumptus mittam tibi ali-
quem ex discipulis meis ut curet egritudinẽ tuã
& uitam tibi atq; his qui tecum sunt prestat. &
ciuitati tue. Erat autem his epistolis adiunctũ
etiam hoc ligua sirorum quod ifra scriptum est
Postea uero q̄ Ihesus assumptus ẽ. misit ei Iudas
qui & Thomas Thadeum apostolum unum ex
lxx. qui Abgarum mirum immodum credentẽ
perfecte curauit. Totam integram historiã bre-
uitati studens in presentiaꝝ omitto. qui uult in-
tegre uidere Eusebium in prefato libro inspiciat
Ceterum ut Iohãnes catholiicon predicta apos-
tilla meminit allegans Damascenum libro.iiii.

Videns Abgarus q̄ presētialiter Christum uide-
re non poterat pictorem quendā ad Ihesum mi-
sit ut imaginem figuraret. & sic ipsum saltem p
imaginem conspiceret:quem in facie uidere non
poterat. sed cum ad eum pictor uenisset propter
nimium fulgorem qui ab eius facie procedebat
in eius faciem clare nequibat intendere:nec eam
ut sibi iussum fuerat figurare. quod cernens do-
minus uestimentum lineum ipsius pictoris a-
spiciens.et sue faciei super iponens sui ipsius ima-
ginem eidem impressit.ac desideranti regi Abga-
ro destinauit. Hæc autē imago seu effigies aut
ueronica nunc est Genuæ in quodam uenerabili
monasterio & ecclesia sancti bartholomei de her-
mineis:ad quod cum sepius accessissem hoc edi-
di epigramma.

Hanc rex effigiem christo mittēte recepit
Abgarus:hinc signa qua patuere dei
Latria debet totū cui summa p orbem
Poplitibus flexis:supplicibus manibus
Ipsā ego p̄spexi:manibus tetigiq; philippus
Viuerem ut incolumis cui pia thura dedi.
Epistola ueruntamen saluatoris tāte uirtutis fu-
isse dicitur: q̄ in illa ciuitate Edissa nullus here-
ticus uel paganus uiuere ualeret. nec tirānus ali-
quis eidem nocere presumeret. Nam si aliquādo
gens aliqua armata manu contra ipsam ciuitatē
insurgeret: infans aliquis sup portam stans epi.

17
Istam illā legebat: & ea die hostes aut fugiebāt
aut pacati cum eis componebant. Sic ferturo-
lim fuisse adimpletum: sed postmodum illa ciui-
tas a sarracenis capta fuit: & pphanata. sublato
beneficio propter habundantiam peccatorum ī
oriente undiq; patefactam. Postremo carmina
que proba mulier romana doctissima collegit in
medium afferam. ut ex his uideamus Virgilium
de christo fuisse uaticinatum;

Quoniā Sibillarū uaticinia que nostro īseruiūt
pposito superi^o explanata sunt q̄plura p̄ premis-
sorū corroboratiōe subnectēt^r ut seq̄r in primis
Probæ Cētonæ diuini īgeniī fœmine carmīa q̄ su-
a uirēti doctrina e maronis carminib^o excerptis
Item. diui Athanasii Symbolus. Quicumq; uult
saluus esse &c. cum beati Thome Aquinatis ex-
positione. Tum dominica sequitur oratio p̄
eundem Beatum Thomam explanata. cum eius
expositione. Angelice demum sequitur Salu-
tationis explanatio ab eodem auctore cōposita
Postea sup̄ Hymnū: Te deū laudamus eiusdem
expositio subiungitur. Deinde super Ange-
lico Hymno Gloria in excelsis deo. per eundem
diuinitus contexta sequitur explanatio.

PROBAE. CENTONAE. CLARISS.
FOEMINAE. EXCERPTVM. E MA
RONIS CARMINIBVS
AD. TESTIMONI
VM. VETERIS
NO. Q3TE.

OPVSCVLVM

Am dudū temerassē duces pia
federa pacis
Regnādi: miseros tenuit quos
dira cupido

Diuerfasq; neces regum: crudelia bella
Cognataq; acies: pollutas ecce parentum
Inignes clippeis: nulloq; ex hoste trophea
Sāguine cōpersos tulerat quos fama triūphos
Innumeris totiens uiduatas ciuibus urbes
Confiteor scripsi: satis est meminisse malorum

INVOCATIO. ALTISSIMI

Nūc deus omnipotēs sacrū precor accipe carmē
Aeternumq; tui septēmplicis ora resolue
Spiritus atq; mei resera penetralia cordis
Arcana: ut possim uatis proba cuncta referre
Non nūc ambrosiū cura est mihi q̄rere nēctar
Nec libet aonio de uertice ducere musas.

Non mihi saxa loqui uanus persuadet error
Laurigerosq; sequi tripodas: et inania. uota:
Iurgātesq; deas procerū: uictosq; penates.
Nullus enim labor est uerbis extendere famā
Atq; hominū studiis paruam disquirere laudē.

PROPOSITIO. TRACTANDORVM

Castalio sed fonte madēs imitata beatos
Quæ sitiens hausi sanctæ libamina pacis
Hinc canere incipiā: presens deus erige mētē
Virgiliū cecinisse loquar pia munera christi
Rē nulli obscuram: repetēsq; ab origine pādā
Si qua fides animum: si ueros fusa per artus
Mēs agitat molem: et toto se corpore miscet
Spiritus: et quātum non noxia corpora tardāt:
Terreniq; hebetāt artus: moribundaq; mēbra.

VERBA. VIRGILII.

quibus patrē et filiū regē principē inuocat

O pater o hominū rerumq; eterna potestas
Da facilē cursum: atq; animis illabere nostris
Tuq; ades inceptumq; una decur e laborem
Nate patris summi: uigor et cœlestis origo
Quē primi colim⁹: meritosq; nouam⁹ honores.
Iā noua progenies: omnis quam credidit etas
Munera uera cano: satis est potuisse uideri

Iam pridem memini ueterū monumēta uiroꝝ
Muleum ante omnes totum cecinisse per orbē
Quæ sint:quæ fuerit quæ mox uētura trahāt
Omnia ut ipse tener mundi concreuerit orbis:
Fœlix qui potuit rerum cognoscere causas
Vnde hominū:pecudūq; genus:uitaq; uolātū
Et quæ marmoreo fert mōltra sub æquore pōt?
Et si qd simul ignis habet:uel nobilis humor:
Haud aliter prima crescentis origine mundi
Illuxisse dies:aliū ue habuisse tenorem
Crediderim:maior rerum mihi nascitur ordo
Si qua fidē tanto est operi latura uetustas
Nanq; fatebor enim leuium spectacula rerum
Semp equos:atq; arma uirū:pugnaſq; canebā:
Et studio incassum uolui exercere laborem
Omnia temptaui:potior sententia uisa est
Pandere res altas terra et caligine mersas
Inq; dies aliquid iam dudum inuadere magnū
Mens agitat:mihi nec placida cōtēta q̄te est.
Ore fauete omnes:letaſq; aduertite mentes
Matres atq; uiri pueri inuptaq; puellæ.

OPERA SEX DIER VM. ET DE CRE
atione cœli et terræ

Principio cœlum.ac terras camposq; liquētes
Lucētemq; globū lunæ soliſq; labores
Ipse pater statuit.uos o clarissima mundi

Lumina labentem cœlo qui ducitis ānum
Nam neq; erāt astrorū ignes: nec lucidus ether
Sed nox atra polum bigis subuecta tenebat
Et chaos in preceps tantum tēdebat ad umbras
Quantus ad æthereū cœli suspectus olympum

DIVISIO. LVCIS. ET. TENEBRARVM

Tunc pater omnipotens rex cui sūma potestas
Aera dimouit tenebrosū et dispulit umbras
Et medium luci atq; umbris iam diuidit orbē
Sidera cūcta notat: tacito labentia coelo
Intentos uoluens oculos qua parte calores
Austrinos tulerit que terga obuenterit axi
Obliquus qua se signorum uerterit ordo

DE. IIII. TEMPORIBVS. ANNI

Postq̃ cuncta uidet cœlo constare sereno
Omnipotens: stellis numeros et nomina fecit
Temporibusq; parem diuisit quatuor annum
Estusq; et pluuias et agentes frigora uentos
Atq; hæc ut certis possemus discere signis
Vere tumēt terre. et genitalia semina poscunt
At medio tostas æstu terit arca fruges,
Et uarios ponit fetus autumpnus: et atra
Venit hyems teritur sitionia bacca trapetis
Atq; in se sua per uestigia uoluitur annus

Tempore iam ex illo fœcūdis imbribus æther
Magnus alit magno cōmixtus corpore fœtus

DIES PRIMVS. ET OPERA EIVS.

Et iam prima nouo spargebat lumine terras
Ducebatq; diem stellis aurora fugatis
Tunc durare solum: et discludere nereia ponto
Incipit: et regē paulatim sumere formas
Et uarie pelagi facies immania cete
Aequora uerrebant caudis: estumq; secabant
Necnon et uasti circuibant æquora ponti
Iam sole infuso: iam rebus luce receptis
Exultās roremq; simul dispergit amarum

DIES SECVNDVS. ET OPERA EIVS

Postera iamq; dies primo surgebat coo
Fundit humus flores: et frōdes explicat omnes
Sanguineisq; incul ta rubent auia baccis
Non rastris hominum nō ulli obnoxia curæ.

DIES TERCIVS. ET OPERA EIVS

Tercia lux gelidam cœlo dimouerat umbram
Auia tunc resonant auribus uirgulta canoris
Et liquidas corui pressō dant gutture uoces
Nec gemere ærea cessauit turtur abulmo.

DIES.III.ET OPERA EIVS.

Quarto terra die uariarum monstra ferarum
Omni genumq; pecus nullo custode per herbā
Educat siluis subito mirabile uisu
Tūc demū mouet arma leo tūc pessima tygris:
Squamosusq; draco:et fulua ceruice Icena
Seuire:ac formæ magnorum ululare luporū
Cætera pascuntur uirides armenta per agros
Nec gregibus liquidi fontes:nec gramina defūt

DIES.V.ET.VI. ET OPERA IN EIS
facta.

Iamq; dies alterq; dies processit et omne.
Hoc uirtutis opus diuine mentis et artis.
Prospiciens genitor perfectis ordine rebus
Expleri mentem nequit:ardescitq; tuendo
Terrasq; tractusq; maris:cælumq; profundū
Alituum:pecudumq; genus:secumq; uolutat
Qui mare:qui terras omni ditione tenerent
Neu segnes iaceant terre:iuuat usq; morari:

DE CREATIONE HOMINIS DE
limo terræ.

Talia uersanti subito sententia sedit
Fœlicemq; trahit limum:fingitq; premendo
Pingue solum primis extemplo a mēsisbūs āni

21
Iamq; improviso tantæ pietatis imago
Processit: noua forma uiri pulcherrima rerum
Os humerosq; deo similis cui mentē animūq;
Maior agit deus: atq; opera ad maiora remittit.

DEFORMATIONE EVAE.

Quæritur hinc alius nec quisq; ex agmine tãto
Audet adire uirum sociusq; in regna uocari.
Haut mora continuo placidam p mēbra qetē
Dat iuueni: et dulci declinat lumina somno:
Atq; illi medio in spatio iam noctis opacæ
Omnipotens genitor costas et uiscera nudat.
Harum unam iuueni laterū compagibus artis
Eripuit: subitoq; oritur mirabile donum:
Argumentum ingens clara cum luce refulsit
Insignis facie: et pulchro pectore uirgo
Iam matura uiro iam plenis nubilis annis
Olli somnum ingens rupit pauor ossaq; et art,
Cōiugiū uocat: et stupefactus numine preffit
Excepitq; manu: dextramq; amplexus adhæsit

DEVS HOMINI. BENEDICIT.

His demum exactis torquet qui sidera mundi
Iussit: eo dicente premit placida æquora pōtus
Et tremefacta solo est tellus: silet arduus æther
Viuite fœlices interq; uirētia culta

Fortunatorum nemorum: sedesq; beatas
Hæc domus: hæc patria ē: reges ea certa laboræ
His ego nec metas rerum: nec tempora pono
Imperium sine fine dedi: multosq; per annos
Nec rastros patietur humus: nec uinea falcem
At genus imortale manet nec tarda senectus
Debilitat uires animi: mutatq; uigorem.

DEVS PROHIBET NE COME
dant fructum arboris.

Vos cōtra que dicam animis aduertite uestris
In medio ramos annosq; brachia tēdens
Est in conspectu ramis felicibus arbor
Quam neq; fas igni cuiq; nec sternere ferro:
Religione sacra nunq; cōcessa moueri.
Hac quicumq; sacros decerpserit arbore fetus
Morte luet merita: nec me sententia uertit.
Nec tibi iam prudens quisq; persuadat auctor
Cōmaculare manus. liceat te uoce moueri
Fœmina: nec te ullius uiolentia uincat:
Si te digna manet diuini gloria iuris.

DE DELICIIIS PARADISI.

Postq; cuncta pater cœli cui sidera parent
Composuit: legesq; dedit. camposq; nitentes
Desuper ostentant: tantarum gloria rerum.

Ecce autem primi sub lumine solis et ortus
Deuenero loco ubi mollis amaricus illos
Floribus et dulci aspirans complectitur umbra.
Hic uer purpureū: atq; alienis mensibus æstas
Hic liquidi fontes hic cœli tempore certo
Dulcia mella premūt: hic cādida populus atro
Imminet et lentæ texūt umbracula uites:
Inuitant croccis ad laudes floribus orti
Inter odoratum lauri nemus: ipsaq; tellus
Omnia liberius nullo poscente ferebat.
Fortunati ambo. si mens non leua fuisset:
Coniugis infandæ decuit post exitus ingens.

TEMPTATIO PER SERPENTEM.

Iamq; dies infanda aderat per florea rura
Ecce inimicus atrox immensis orbibus anguis
Septē ingens gyros: septena uolumina uersat
Nec uisu facilis. nec dictu affabilis ulli
Obliqua insidia ramo frondente pependit
Vipeream inspirans animā. cui tristia bella
Iræq; insidiæq; et crimina noxia cordi
Odit et ipse pater. tot sese uertit in ora
Arrectisq; horret squamis. et ne quid inausum
Aut intēptatum sceleris ue doliue relinquat.
Sic prior aggreditur dictis: scq; obtulit ultro.
Dic ait o uirgo lucis habitamus opacis
Riparūq; toros et prata recentia riuis

Incolimus: quæ tanta animis ignauia uenit
Strata iacēt passim sua quæq; sub arbore poma
Pocula sunt fontes liquidi. cœlestia dona
Attrectare nefas: id rebus defuit unum
Quis prohibet causas penitus tēptare latētes
Vana superstitio: rerum pars altera adēpta est
Conditio: mea si nō irrita dicta putares:
Auctor ego audendi sacra resoluere iura
Tu cōiunx tibi fas animum temptare precādo.
Dux ego uester ero: tua sit mihi certa uoluntas
Extruimusq; toros: dapibus epulamur opimis.

EVA SEDVCITVR ET IPSA
uirum seducit.

Sic ait: et dicto citius: quod lege tenetur
Subiciunt epulis olim uenerabile lignum
Instituūtq; dapes: contactuq; omnia fedāt:
Precipue insistit pesti deuota futura
Miraturq; nouas frondes: et non sua poma
Causa mali tāti: summo tenus attigit ore
Maius adorsa nefas: maioremq; orsa furorem
Heu misero coniunx aliena ex arbore germē
Obicit: atq; animum subita dulcedine mouit

NVDOS SE VIDENT ET FACIUNT
sibi perizomata.

Continuo noua lux oculis effulſit:at illi
Terrētur uiſu ſubito:nec plura morati
Corpora ſub ramis obiectu frondis inumbrant
Conſertum tegmē:nec ſpes opis ulla dabať.
At non hæc nullis hominum rerūq; repertor
Proſpiciens oculis:cedes et facta tyranni.
Preſenſit:uotūq; ferens quid ſcœmina poſſit:
Cōtinuo inuadit procul:o procul eſte ꝑꝑhani
Cōclamat cœlum ac terras qui numine firmat.

ADAM SE ABSCONDIT

Atq; illi longe gradientem ac dira frementē
Vt uidere:metu uerſi retꝛeq; ruentes
Diffugiunt:ſyluaſq; et ſicubi concaua furtim
Saxa petunt:piget incepti:lucēq; nec auras
Reſpiciunt:tedet cœli conuexa tueri.
Nec longū medio tempus cū creber ad auras.
Viſus adeſſe pedū ſonitus genitorq; ꝑ umbrā
Talibus affatur dictis.atq; increpat ultro

ADAM A DOMINO.

increpatur

Inſcelix quæ tanta animū dementia cepit
Quis furor iſte nou⁹.quo nūc? quo tēditis iꝑt?
Regnoꝝ immemores?quæ mētē iſania mutat
Dicite?quæ lucis miſeris tam dira cupido?

Maturate fugam: totoq; absistite luco
Nec reuocate gradū: si quādo aduersa uocarint
Est licitum: flammis ambit torrētibus amnis
Per mediū stridens: torquetq; sonantia saxa
Attollitq; globos flāmarum: et sydera lambit.

EXCVSATIO ADAE

Ille sub hec tua me genitor tua tristis imago
His posuere locis meriti: nec deprecor inquit
Omnipotēs: sonitumq; pedū: uocēq; tremisco.
Cōsciū audacis facti: monitiq; sinistri
Fœmina fert tristes sucos: tardumq; saporem
Illa dolos: dirūq; nefas sub pectore uersans
In fontem ifando iudicio moritura puella
Dum furit: incautum crudeli morte peremit.
Sua sit enim scis ipse: nec est te fallere cuiq;
Vt uidi: ut perii: ut me malus abstulit error
Cōtigimusq; manu quod nō sua seminat arbos

MALEDICTIO SERPENTIS.

Tunc pater omnipotēs solio se misit ab alto
Accipite ergo animis: atq; hæc mea figite dicta
Tuq; prior scelere ante alios immanior omnes
Quem nec longa dies: pietas nec mitigat ulla
Hortator scelerū coluber mala gramina pascet
Desidia latamq; trahes inglorius aluum

Cede locis nullis hominū cogentibus ipse
Tentus ubi argilla et dumosis calculus aruis

MALEDICTIO.ADAE

At tibi pro scelere exclamat pro talibus ausis
Omne eum ferro teritur:primusq; per artem
Heu miserande puer terram insectabere rastris
Et sonitu terrebis aues:horrebit in aruis
Carduus:et spinis surget paluirus acutis
Lappeq; et tribuliq; et fallax herba ueneni
At si triticeam inmessem:robusta; farra
Exercebis humum: frustra expectabis aceruū
Concussa; fame in siluis solabere quercu
Insuper his subeunt morbi: tristisq; senectus
Et labor et dire rapit inclementia mortis

MALEDICTIO.EVAE

Hæc tibi semper erunt:tuq; o seuissima coniūx
Non ignara mali caput et noua causa malorum
Magna lucis cōmissa tibi: heu perdita nescis:
Nec quæ circūstent te de inde pericula cernis
Nūc morere ut merita es: qđ tota mēte petisti
Nec mea iam mutata loco sententia cedit

EXPVLSIO.EORVM.DE PARADISO

At iuuenem primum sæuus circumstetit horror
Diriguere oculi. nec se celare tenebris
Amplius aut notas audire et reddere uoces
Haud mora: festināt iussi rapidisq; feruntur
Passibus et pariter gressi per opaca uiarum
Corripiūt spacium mediū. lumenq; relinquūt
Flentes et paribus curis uestigia figunt.
Tunc uiētū in syluis baccas lapidosaq; corna
Dant rami et uulsis pascunt radicibus herbæ.

CONCEPTIO CAYN. ET. PAR
tus eux.

Interea magnum sol circumuoluitur annum
Matri longa decem tulerant fastidia menses.
Vnde homines nati durum genus. inde partē
Aut herbæ campo apparent. aut arbore frōdes
Inq; nouos soles audent se gramina tuto
Credere: et in lentis uuam dimittere ramis
Instituunt. udoq; docent inolescere succo.

ABEL A FRATRE OCCIDITVR

Tunc gemini fratres adolēt dum altaria tedīs
Alter et alterius prælato inuidit honori.
Horresco referens consanguinitate propinquū
Excipit incautum patriaſq; obtruncat ad aras
Sanguine fedantē: quos ipse sacrauerat ignes.

POST.OCCISVM.ABEL.DEVS
irascitur humano generi

Tunc genitor uirus serpentibus addidit atris
Mellaq; decussit foliis:ignemq; remouit
Predariq; lupos iussit:pontumq; moueri
Et passim riuus currentia uina repressit
Mox & frumētis labor addit:ut mala culmos
Effet rubigo et uictum seges agra negaret.
Tunc laqueis captare feras:et fallere uisco
Inuentum:et duris urgens in rebus egestas
Mouit agros:curis acuens mortalia corda
Deterior:donec paulatim decolor etas
Ferre progenies purum caput extulit aruis
Et belli rabies:et amor successit habendi.
Iusticia excedens terris uestigia fecit
Nec lōgum in medio tempus furor. iraq; mētē
Precipitant:gaudent perfusi sanguine fratrū:
Condit opes alius:defossoq; incubat auro
Nec doluit miserans inopem:dextrāq; tetēdit.

DE DILUVIO

Tunc pater ōnipotēs grauius cōmotus ab alto
Aethere se mittit:tellurem et fundit in undas
Diluuium mittens:ccelumq; in tartara soluit
Sternit agros:sternit sata leta:boumq; labores
Diluit:implētur fossæ:et caua flumina crescūt

Et genus omne neci pecudū dedit omne ferarū

NOE. SERVATVR

Tunc pietate grauē ac meritis mirabile dictū
Qui fuit in terris et seruātissimus equi
Eripuit leto tantis surgentibus undis
Vt genus unde noue stirpis reuocaret haberet

POST. DILVIVVM. DEVS. LFGEM
dat hominibus: iudei bello agitantur: Et
agitur etiam hic de mari rubro

Diluuiū ex illo patribus dat iura uocatis
Omnipotens: magnisq; agitāt sub legibus euū
Quid memorem ifandas cedes: qd facta tirāni?
Neciaq; humanis precibus mā uescere corda?
Egiptum uiresq; orientis et ultima bella.
Magnanimosq; duces tota q; ex ordine gentes.
Quo cursu deicerta petiuerit et tribus: et gens
Magna uirum meriti tanti non immemor unq;
Quiq; sacerdotes adsint altaria iuxta:
Quiq; pii uates pro libertate ruebant:
Qui bello exciti reges: que littore rubro
Complerit campos acies: quibus arserit armis
Rex genus egregiū: magno infiamante furore
Agmen agens equitum et florentes ere ceteruas
Cetera facta patrū pugnatq; in ordine bella

Pretereo: atq; aliis post me memorāda reliquo.

DE NOVO TESTAMENTO. ET
de saluatoris natiuitate

Nūcad te et tua magne pater cōsulta reuertar.
Maius opus moueo: uatum predicta priorum
Aggrediar: quāuis angusti terminus cui
Accipiat: tēptāda uia est: qua me quoq; possim
Tollere humo: et nomē fama tot ferre p annos
Quot tua progenies cōelo descendit ab alto
Attulit et nobis aliquando optantibus ætas
Auxilium: aduentumq; dei: cū fœmina primū
Virginis os: habitūq; gerens: mirabile dictu
Nec generis nostri puerum: nec sanguinis edit
Seraq; terrifici cecinerunt omina uates
Aduentare uirum populis: terrisq; superbum
Semine ab æthereo qui uiribus occupet orbem
Imperium oceano famam qui terminet astris.

DE NATIVITATE CHRISTI.

Iamq; aderat pmissa dies quo tēpore primum
Extulit os sacrum diuine stirpis imago
Missa sui imperio: uenitq; in corpore uirtus
Mixta deo: subiit cari genitoris imago.

DE STELLA ET MAGIS.

Haud mora continuo cœli regione serena
Stella facem ducens magna cum luce refulsit,
Agnouere deum proceres: cunctiq; repente
Muneribus cumulât: et sanctû sidus adorant.
Tunc uero manifesta fides: clarumq; paternæ
Omen erat uirtutis: et ipsi agnoscere uultum
Flagrant: et quæ dent diuini signa decoris.

DE TVRBATIONE HERODIS

Protius ad regem magno clamore furentûm
Fama uolat: magnisq; acuit rumoribus iras
Incenditq; animum: matrisq; allabitur aures
Illa dolos: dirumq; nefas: haud nescia rerum
Presentit: motusq; excepit prima futuros
Prescia uenturi: furtim mandarât alendum
Dum curæ ambigæ: dum mens exestuat ira.

DE MORTE INFANTVM.

At rex sollicitus stirpem et genus omne futurû
Precipitare iubet: subiectisq; urere flammis
Multa mouens: mittitq; uiros q; certa reportēt
Haud secus ac iussi faciunt: rapidisq; feruntur
Passibus: et magnis urbem terroribus implēt.
Continuo auditæ uoces uagitus et ingens
Infantumq; animæ flentes: ante ora parentum
Corpora natorum sternûtur limine primo.

27
DE.FVGA. DOMINI.IN. AEGIPTVM

At mater gemitu non frustra exterrita tanto
Ipsa manu pre se portans turbante tumultu
Infantem fugiens plena ad presepia redit.
Hic natum angusti subter fastigia tecti
Nutribat teneris immulcens ubera labris:
Hæc tibi prima puer fundent cunabula flores
Mixtaq; ridenti passim cum baccare tellus
Molli paulatim colocasia fundet achanto.

DEFVNCTO.HERODE.IHESVS.

reuertitur in iudeam.

Et iam finis erat perfecto temporis orbe
Vt primū cessit furor:et rapida ora quierunt:
Ante annos animum gestans cælestis origo
Per medias urbes gradit̃ populosq; p̃pinquos
Illum omnes tectis agrisq; effusa iuuentus
Attonitis inhians animis prospectat euntem
Turbaq; miratur matrum quis spiritus illi
Quis uultus:uocis ue sonus uel gressus eunti ē

IOANNES.BAPTISTA.SALVATO

rem baptismate lauit.

Continuo uates:namq; is certissimus auctor
Vt procul a gelido secretum flumine uidit:

Tempus ait deus: ecce deus cui maxima rerū
Verborumq; fides tu nunc eris alter ab illo
Fortunate puer cœli cui sidera parent.
Sic equidem ducebam animo: rebarq; futurū
Expectate uenis spes et solatia nostrī.

DE BAPTISMO CHRISTI

Hæc ubi dicta dedit fluuio mersere salubri
Accepit uenientē ac mollibus extulit undis
Exultantq; uada: et subito commota columba
Deuolat: atq; super caput astitit: inde repente
Redit iter liquidum celeres neq; cōmouet alas
Huc omnis turba ad ripas effusa ruebat
Certatim largos humeris infundere rores.

VOX DE NVBE AVDITA EST

hic est filius meus dilectus.

Tunc genitor natum dictis compellat amicis
Nate meæ uires: mea magna potentia solus
Et predulce decus magnum rediture parenti
A te principium: tibi desinit accipe testor.
O mea progenies qua sol utrunq; recurrens
Aspicit oceanum perfecto letus honore
Omnia sub pedibus uerti: regi q; uidebis.
Tu regere imperio populos: matresq; uirosq;
Iam pridem resides animos: desuetaq; corda
Ignarosq; uic mecum miseratus inertes

Ingrederet: et uotis iam nunc asuesce uocari.
Dixerat: ille patris magni parere parabat
Imperiis: instans operi: regnisq; futuris.
Heu pietas heu prisca fides quas dicere gentes
Incipiam: si parua licet componere magnis.
Nec mihi iam patriā antiquā spes ulla uidēdi
Nec spes libertatis erat: nec cura salutis.
Hic mihi responsum primus dedit ille petenti
Concretam exemit labem: purumq; relinquit
Aethereū sensum: meq; in mea regna remisit
Illum ego per flammās agerem: si syrtibus exul
Per uarios casus per mille sequencia tela
Quo res cūq; cadent unum p munere tanto
Exequerer: strueremq; suis altaria donis.
Huius in aduentu tantarum munera laudum
Ipsi leticia uoces ad sidera iactant.
Intonsi montes respondent omnia ualles
Tempore nō alio magnū et meōrabile nomē.

TEMPTACIO. CHRISTI.

Serpentis furiale malū meminisse necesse est.
Ausus quin eciam fama est obscurior annis
Compellare uirum & ueniēdi poscere causas
Hunc ubi tendētē aduersum p gramina uidit
Substitit: infremuitq; ferox: dominūq; potētē
Sautius ac serpens affatur uoce superba.
Vera ne te facies? uerus mihi nuntius affers?

Qui genus? unde domo? q nra ad limina tēdis
Fare age: quid uenias? nā te dare iura loquūť.
Aut quis te iuuenum confidentissime nostras
Iussit adire domos: paciꝑ imponere morem:
Nō eqnidē iūideo: miror magis: accipe porro
Quid dubitē: et quæ nūc animo sentētia surgit
Est domus alta: uoca zephiros et labere pēnis:
Ardua tēcta petens ausus te credere cōelo
Si modo quē mēoras: pater est: cui sidera parēt

VOX. CHRISTI. AD. TEMPTA-
torem.

Olli subridens sedato pectore fatur
Haud uatum ignarus: uenturiꝑ inscius cui
Dissimulare etiā sperasti perfide serpens
Ne dubites: nam uera uides: opto ardua pēnis.
Altra sequi: clausumꝑ caua te condere terra.
Quo periture ruis? maioraꝑ uiribus audes?
Cede deo: toto proiectus corpore terra.

RELIQVIT. DEVM. TEMPTATOR

Nec plura his ille admirans uenerabile donū
Fronte premit terrā: et spumas agit ore cruēto
Contentusꝑ fuga: cecis se imiscuit umbris.

DOMINVS. ELIGIT. DISCIPVLOS
et cōtinuo populus ad miracula cōfluit.

Interea magnas uolūtans it famā per urbes
Conuenere uiri: mens omnibus una sequēdi
In quascūq; uelit pelago deducere terras
Multi preterea: quos fama obscura recondit
Cōcurrūt fremitu denso: stipantq; frequētes
Exultantq; animis medium nā plurima turba
Hunc habet: atq; humeris extātē suscipit altis.
Quos ubi consertos audire in prelia uidit
Incipit: et dictis diuinum inspirat amorem:
Discite iusticiam moniti: et succurrite fessis
Pro se quisq; uiri et quæ cuiq; est copia leti:
Cōmunemq; uocate deum: meliora sequamur
Quoq; uocat uertamus iter: uia prima salutis
Intemerata fides: et mens sibi conscia recti
Vobis parta quies: perfecto temporis orbe
Nam qui diuitiis soli incubuere repertis:
Nec partem posuere suis dum uita maneret
Pulsatus ue parens. et fraus innexa clienti
Tunc cum frigida mors animas seduxerit: art⁹
Inclusi penam expectant: quæ maxima turba ē
Inferniscq; sedent tenebris: ueterumq; malorū
Supplicia expediunt: aliis sub gurgite uasto
Infectum eluitur scelus: aut exuritur igni:
Turbidus hic ceno: uastaq; uoragine gurgēs
Estuat: atq; omnem cocytī erupat arenam.
Hinc exaudiri gemitus: et sæua sonare
Verbera: tunc stridor ferri: strictaq; catenæ
Semper: et obducta densantur nocte tenebræ

Preterea quæ dicam animis aduertite uestris.
Non ego uos post hac cesis de more iuuenis
Religione patrum truncis et robore natus
Mortali ue manu effigies: nec templa deorum
Audite: et repetens iterumq; iterumq; monebo
Sed periisse semel satis est natumq; patremq;
Profuerit meminisse magis: si credere dignū ē.
Sed fugit: interea fugit irreuocabile tempus
Flāmarumq; dies: et uis inimica propinquat.

SIGNA. VENTVRI. IVDICII.

Attonitis hæere animis: nec plura moratus
Hic aliud maius miseris mortalibus ægris
Iudicium canit: et tristes denunciat iras
Venturum excidiū: et uasta conuulsa ruina
Omnia tunc pariter rutilo miscerier igni:
Pallentesq; polo stellas: cœliq; ruinam
Tunc uero tremefacta nouus p pectora cūctis
Insinuat pauor: et taciti uentura uidebant.

DE. QVODAM. ROGANTE. DOMI num quid faciendo uitā eternā possideret?

Hæc super aduentu cū dicta horrēda moneret
Ora puer prima signans intonsa iuuenta
Diues opum studiis: florens et nobilis ortu
Quinq; greges illi balantum: quina redibant

Armenta: et dapibus meas onerabat opimis:
Continuo palmas alacris utraq; tetendit
Et genua implectēs sic ore affatus amico est.
O decus o famæ merito pars maxima nostre
Ad te confugio: et supplex tua numina posco
Omnia perfeci: atq; animo mecum ante peregi
Eripe me his inuicte malis: quid deniq; restat
Quidue sequēs tātos possim superare labores?
Accipe: daq; fidem: mihi iussa capescere fas est.
Atq; huic responsum paucis ita reddidit heros.
O prestans animi iuuenis absiste precando
Nec te peniteat nihil o tibi amice relictum est.
Hoc etiam his addā tua sit mihi certa uolūtas
Disce puer cōtempnere opes: et te quicq; dignū
Finge deo et quæ sit poteris cognoscere uirtus.
Da dextram misero: et fratrem ne desere frater.
Si iungi hospicio properat coniunge uolentem
Casta pudicitiam seruet domus: en age surge
Rumpe moras: rebusq; ueni non asper egenis.
Dixerat hæc ille in uerbo uestigia torisit
Tristiter: ora modis attollens pallida miris
Multa gemens seseq; oculis auertit: et aufert.

QVANDO. INSEdit. ASELLO.
et turba sternebat indumenta.

Tunc etiam tardi costis agitated aselli
Inseedit: nimbo effulgens: cui plurima circum

Matres atq; uiri:pueri.uelamina nota
Subiciunt:funemq; manu contingere gaudent
Iamq; propinquabat portis:tēplumq; uetustū
Antiqua ex cedro centum sublime columnis.
Aggreditur magna medius comittante caterua
Horrendum syluis:hoc illi curia templum
Hee sacrae sedes miro quod honore colebant.

CVM. FECISSET. FLAGELLVM
eiecit uendentes et ementes.

Nanq; sub ingenti lustrat dū singula templo
Horrescit uisu subito insonuitq; flagello:
Significatq; manu:et magno simul intonat ore
Quæ scelerū facies:que ue era micācia cerno:
Cesaris et nomen:quæ uos insania mutat:
Hee nobis propriae sedes:hic tempore certo
Perpetuis soliti patrum considerare mensis.
Obstupere animis:gelidusq; per ima cucurrit
Ossa tremor:mensasq; metu liquere priores.

DISCIPVLI. CONSCENDVNT.
nauem:et fit repentina tempestas.

Inde ubi prima fides pelago:tranquilla p alta
Deducunt socii naues:atq; arte magistra
Hic alius funda latum transfuerberat amnem
Alta petens:pelagoq; alius trahit humida lina.

Postq̃ altum tenuere rates: nec iam āplius ullæ
Occurrunt terre: crebris micat ignibus æther
Eripūnt subito nubes celumq; diemq;
Consurgunt uenti: et fluctus ad sidera tollunt:
At sociis subita gelidus formidine sanguis
Diriguit: cecidere animi: cunctiq; repente
Portū aspectabant flentes: uox omnibus una
Spemq; metūq; inter dubii: seu uiuere credāt
Siue extrema pati leti discrimine paruo:
Qualia multa mali nautæ patiuntur in alto.

CHRISTVS. AMBVLANS. SVPER
aquas imperat uentis et mari.

Ecce deus magno misceri murmure pontum
Emissamq; hyemem sensit cui summa potestas
Par leuibus uentis: et fluminis ocior alis:
Prona petit maria: et pelago decurrit aperto
Nec longo distat cursu pereunte carina:
Agnoscent longe regem: dextraq; potentem
Nudati socii: et magno clamore saluant.
Postq̃ altos tetigit fluctus et ad æquora uenit
Id uero horrendum ac uisu mirabile forte
Subsidunt undæ remo ut luctamen abesset
Collectasq; fugat nubes: graditurq; per æquor
Iam mediū. nec dū fluctus latera ardua tingit
At media socios insidens naue per ipsos:
Ecce gubernaculo rector subit ipse magister

Intremuit malus:gemuit sub pondere cymba
Vela cadunt:puppiq; deus confedit in alta
Et tandem leti nautæ aduertuntur haren æ:

VESPERI. PARATVR. CENA

Deuexo interea proprior fit uesper olympo
Tunc uicti reuocant uires:fusi;q; per herbam
Et dapibus menfas onerant:et pocula ponunt.

HIC. DOCET. SACRAMENTVM
corporis. et sanguinis sui.

Postq; prima dies epulis:menſæq; remote
Ipſe inter primos genitor inſtaurat honores
Sufpiciens cœlum tunc facta ſilentia linguis
Dat manibus fruges:dulceſq; a fōtibus undas:
Impleuitq; mero pateram:ritumq; ſacrorum
Edocet.immiſcetq; preces:ac talia fatur
Audite o procereſ ait:et ſpeſ diſcite ueſtraſ.

VNVS. VESTRVM. ME. TRADET
querentibus me.

Nemo ex hoc numero mihi nō donatus abibit
Promiſſiſq; patris ueſtra inquit munera uobis
Certa manēt pueri:et palmā mouet ordie nemo
Et lux cum primum terris ſe craſtina reddet

Vnus erit tantum in me exitiumq; meorum:
Dum medium paci se offert de corpore nostro.
Nanq; dies ni fallor: adest secludite curas
Mecum erit iste labor: nec me sententia fallit
Vnum pro multis dabitur caput: hæc ita fatus
Conticuit: seramq; dedit per membra quietem

CONSILIVM INIERVNT VT
eum morti traderent.

Oceanum interea surgens aurora relinquit:
Iamq; sacerdotes late loca questibus implent
Cū poplō & patrib⁹ serit⁹q; p agmina murmur
Qđ gen⁹ hoc hoīm⁹: q̄ ue hūc tā barbara morē⁹
Permittit patria: penas cum sanguine poscūt:
Vndiq; collecti: et magno clamore sequuntur
Infontem: seuitq; ignobile uulgus.

SEXTA HORA DIEI DVCITVR AD
crucifigendum.

Sol medium coeli conscenderat igneus orbē:
Cum subito acciri omnes populosq; patresq;
Exposcūt: fariq; iubent: quo sanguine cretus:
Quid ue petat: qđ ue ipse ferat: preclara tuētes
Facta uiri nimius dolor: et stupor urget inertes
Nescia mens hominum: certant illudere capto
Tum uero captis concurrunt undiq; telis

Tollitur in cœlum clamor: cunctiq; repente
Corripuere sacram effigiem: manibusq; cruētis
Ingentem quercum decisis undiq; ramis
Constituūt: spinisq; ligant ingentibus illum:
Tendebātq; manus pedibus per mutua nexis
Triste ministerium sequit̃ quos cœtera pubes
Aus omnes immane nefas: ausq; potiti:
Ille autem impavidus quo uincula nectitis igt
Tanta ne uos generis tenuit fiducia uestri:
Post mihi non simili pena commissa luctis
Talia perstabat memorans: fixusq; manebat.

SOL. OBSCVRATVR. ET. TERRE
motus factus est

Iuterea magno misceri murmure cœlum
Incipit: et rebus nox abstulit atra colorem
Impiaq; eternam timuerunt secula noctem.
Terra tremit: fugere feræ: et mortalia corda
Per gentes humiles strauit pauor: inde repēte
Dat tellus gemitū: et cœlū tonat omne fragore

INFERNVS. SPOLIATVR.

Extemplo cōmotæ herebi de sedibus imis
Vmbrae ibāt tenues: tell' quoq; et æquora pōti
Signa dabant: sistunt amnes terræq; dehiscunt
Quin ipse stupuere domus: atq; intima læti

Tartara:et umbrosæ penitus patuere cauernæ
Sol quoq; exoriens:cuncti se scire fatentur
Tunc caput obscura nitidum ferrugine textit.

APOSTOLOR VM.FVGA

Diffuginnt comites:et nocte teguntur opaca:
Multaq; dura suo tristi cum corde uolutant:
Quid faciant:hærent infixi pectore uultus
Verbaq;nec placidam membris dat cura gete:

CONQVESTIO.PETRI.AD.CON discipulos.

Tunc senior tales referebat pectore uoces
Multa putâs ubi nûc nobis deus ille magister
Quê seqmur? quoue ire iubes? ubi ponere sedē
O dolor atq; decus tantarum gloria rerum
Iam iam nulla mora est:et nos rape in oîa tecū
Oramus:teq; aspectu ne subtrahe nostro

DE RESVRRECTIONE. CHRISTI.

Hos inter motus:media inter talia uerba
Tercia lux gelidam cœlo dimouerat umbram:
Iamq; pedē referēs:superas ueniebat ad auras:
Cum subito ante oculos ingēti mole sepulchrū
Corp⁹ ubi exanime positū nec claustra:nec ipsi
Custodes sufferre ualent:auulsaq; saxis

Saxa uident: laxis laterum compagibus artis
Fit sonus: ingenti concussa est pondere tellus:
Horror ubiq; animum simul ipsa silētia terrēt

FORIBVS CLAVSIS APPARUIT
dominus discipulis.

Ecce autem primi uolucrum cū culmine cātus
Ingreditur linquens antrum: spoliisq; superbis
Ibat ouans: pulsuq; pedum tremit excita tellus
Vulneraq; illa gerēs foribus sese ingerit arectis
Atq; hinc ingentem comitū afluxisse nouor
Inuenit admirans numerum: cunctisq; repēte
Improuisus ait: coram quem quāritis adsum.
Vicit iter durum pietas: et uiuida uirtus.
Precipites uigilate uiri: timor omnis abesto.

INSTRUIT APOSTOLOS.

Hi nostri reditus: expectatiq; triumphi:
Hæc mea magna fides: o terq; quaterq; beati.
Quæ uobis: quæ digna uiri pro laudibus istis
Præmia posse reor solui: quæ dona parari?
Accipite ergo animis quæ uos a stirpe parētum
Prima tulit tellus eadem uos ubere leto
Accipiet: renouate animū: mestumq; timorem
Mittite: et uosmet rebus seruate secundis.

RELINQVID PACEM APOSTOLIS

Quod superest leti bene gestis ordine rebus
Pacem orate manu: pacem laudate sedentes
Magnanimi: pacis solum inuiolabile pignus
Et simul his dictis faciem ostendebat et ora
Ora manusq; ambas: populataq; pectora ferro.
Immiscentq; manus manibus gaudētq; tuētes
Nec uidisse semel satis est: iuuat usq; morari
Et conferre gradū: et dextræ cōiūgere dextram

DE. ASCENSIONE. CHRISTI.

His demum exactis: spirantes dimouet auras
Aera per tenerum: cœloq; inuectus. aperto
Mortales uisus: medio in sermone reliquit:
Seq; infert septus nebula mirabile dictū:
Atq; illum solio stellantis regia cœli
Accipit: eternumq; tenet per secula nomen.
Ex illo celebratus honos: letiq; minores
Seruauere diem: tot iam labentibus annis.
I decus o nostrum: tantarum gloria rerum
Semper honos: nomēq; tuū: laudesq; manebūt
Et nos et tua dexter adi pede sacra secundo
Annua quæ differre nefas: celebrate fauentes.
Hunc socii morem sacrorum: hunc ipse teneto
O dulcis coniunx: et si pietate merentur:
Hac casti maneant in religione nepotes.

Probæ Centonæ clarissimæ fœminæ
Opusculum. Feliciter finit:

PREFATIO. SVPER. SYMBOLVM
ATHANASII. DIVERSIS. EX.
THOME. AQVINATIS CO
DICIBVS. EXCERPTA
INCIPIT

VICVM. VVLT.
SAL. ESSE. AN. &c.
Sine q̄ ipossibile ē pla
cere deo et falsa ē uirt⁹
etiā ī optimis morib⁹
Accedētē quoq; & de
um oportet crederē: &

passibus fidei ad eum deuenire.

Quæ fides sanæ habit⁹ mētis ē: q̄ ueritas īcohæ
etna ī nobis fatiēs ītellectū nō appētib⁹ affēti^r.
Est pfecto sperāda^r regⁱ: scu quādā futuriæ be
atitudinis incohatio.

Est amplius credere quod non uides: atq; mirā
da rei incognitæ certitudo

Cuius actus pfectus atq; absolutus est ī deū cre
dere: cūq; tota mente: totaq; uolūtate diligere.

QVAM. NISI. QVIS. INTEGRAM. &c.

Nō eā q̄spiā rationibus pbet: ne meritū qdem
amittat et præmīum

Demōstratiā tollat etiā. ar: ubi fides catho. q̄rit

Qui probare rationibus aut experimētis initi-
tur fidei derogat: et paganorū cedit ī derisionem
Ergo fidem corde mēteq; inuisibilē cōplectat̃
ne prophanet ueneranda mysteria.

Quod si aliq̃ pbatio p̃grat̃ q̃ firmissima ē atq;
efficacissima autoritate canonica roboret̃

Hinc est etiā q; ecclesiæ sacramenta q̃ fidei q̃dā
p̃testatiōes sunt de iure naturæ nō eē cōcedim⁹

FIDES. AVTEM. CATHO. HEC. EST.

Fides catholica tenet et naturali ratione pbat̃
ut unū deū primāq; causā credamus ōipotētē.
Ipsū īsuper esse cœli terreq; factorē uisibiliū
omnium atq; inuisibiliū: earumq; rerū indubi-
tatum prouisorē nullatenus dubitemus.

Cuius quoq; prouidentia a fine usq; ad finē at-
tingens fortiter: suauiterq; cuncta disponit.

Qui in principio temporis cœlū terramq; cre-
auit uel in filio regū omnium principio p̃ quem
positiua atq; existentia omnia facta sunt.

Porro sine ipso nihil idest peccatū factū est cu-
ius entitatis: actusq; quis deus causa sit: ānexæ
tamē actui deformitatis hūana uolūtas existit.

Et licet deus mali penæ ob nr̃a facinora factor
eē credat̃: mali tamē culpæ quā nō diligit: sed
odio habet: eū causā esse minime putādū est.

Ipse etiā non operibus nostris: sed sua bonitate

atq; infinita clementia graciā donat: quā cū reliquis ifusis uirtutibus atq; cōcomitātib⁹ peccatis etiā exigētibus aufert: sicq; cor Pharaonis idurate: et populi excecāre ipsiusq; aures aggrauare ne conuertātur: nos quoq; de uiis bonis errare facientē: atq; prescitos tradere in reprobū sensum eū sacra noui ueterisq; testamenti scriptura commemorat.

In hac autē trinitate unū deū nō unicū pferamus ne cōmunicationē cogeremur negār deitatis. Quāuis unicū nō asseramus deū unicū tamen doīnū nrm Iesū christū pculdubio cōfitemur. Cū dicimus deus unus est: li unus quāuis deorum pluralitatē neget: deitatem tamen cōmunicādam tribus suppositis asserit.

Cum uero deus unicus est pferimus. li unus cum diminutiuum sit: nō solnm pluralitatē deorum negat: sed naturā diuinā tribus minime cōmunicādam personis affirmat.

NEQVE. CONFVNDEN. PERSO. &c.

Et quandoquidem ex uerbis inordinate prolatis incurritur hæresis: ideo cum modestiā de trinitate agendum est.

Nam nec periculosius alicubi erratur: nec laboriosius aliquid quæritur: nec fructuosius aliquid inuenietur.

In diuinis profecto diuersitatis et differētiæ no-
mē uitādū est: ne unitas diuinæ tollat essētiæ.
Propter enim relatiuā oppositionem uti distinc-
tionis nomine possumus et ualemus.

Ne autē diuinæ substātiæ simplicitas auferat
separationis nomē uel diuisionis cuitare debemus
Vt etiam equalis gloria ac cœterna exprimatur
maiestas: disparitatis nomine non utamur.

In patre ergo et filio atq; spiritu sancto non est
discrepās nō alienus sed una deitas: ut similitu-
dinem in diuinis confiteamur.

Et prēm et filiū ac spiritū sanctum singularem
deū predicare absq; dubio sacrilegiū est.

Et ne a personis ordo naturæ tollatur nec cōfu-
sum est: quod unū est neq; multiplex esse pōt.

Vna est essentia patris et filii et spiritus sancti:
in qua nō ē aliud pater: aliud filius: aliud spiri-
tus sctus: quāuis psonaliter alius sit pater: ali-
us sit filius: alius spiritus sanctus.

Alius masculine sumptum non nisi suppositi
distinctionem importat: sed neutraliter positū
cōmunem essentiam significat.

Licet pater sit altissimus: et spiritus sanctus si-
militer: tamē solus altissimus Iesus christus ab
ecclesia decantatur.

Nec absolute dicimus q; solus filius sit altissi-
mus sed cum spiritu sancto in gloria dei patris
concinnendo firmamus.

Hoc sane modo cōclusionem uerā pollicemur
si aliud in neutro genere dictio exclusiua solus
excludat.

In hac indiuidua trinitate tres sunt personæ
non natura: sed relatione distinctæ

Licet una persona non sit alia: una tamē ē ī alia
ut filius in patre: et pater in filio esse dicatur.

In diuinis ferme quinq; ponimus notiōes quæ
sunt Innascibilitas. Paternitas. Filiatio. Cōmu-
nis spiratio: processioq;.

Hæc autē dūtaxat relationes dicimus paterni-
tatē filiationē cōm spirationē: atq; pcessionē.
Ex his tres sunt tantum proprietates persona-
les paternitas: filiatio: processioq;.

Relatiōis atq; diuinæ essentiæ esse in deo non
eē aliud: sed unū: idēq; certissime predicamus.

Porro si relatio quæ deo realiter cōpetit: essētia
diuina nō est creatura proculdubio diceret cū
omnis res quæ diuina essentia non est: creatura
esse pbat: et ita relationi non erit adoratio
latriæ exhibenda: quod contra in prefatione ab
ecclesia concinnitur: ut in personis pprietas et
in maiestate adoretur equalitas.

Dicimus quoq; tres existentes: tres sapiētes: aut
tres eternos. si adiectiue sumantur.

Si uero substantiue capiantur: unum increatū
et imensum: eternūq; firmissime pferamus.

Quare nomina diuinam essentiā substantiue.

significantia singulariter nō pluraliter de trib⁹
personis predicantur.

Sortē enim Platonē ac demosthenē tres hoīes
disputamus: patrem et filiū et spiritū sanctum
nō tres: sed unū deum omnino defendimus.

In tribus humanæ naturæ suppositis tres hu-
manitates asserimus.

In trib⁹ autē psoīs diuīs una tātū p̄sistit essētia
Quamuis tres sint habentes deitatē non tamē
sequitur q̄ tres deos dicere teneamur.

Quoniam deus substantiue dicitur: sed habēs
deitatem adiectiue significatur.

PATER. ANVLLO. EST. FACTVS. ctē

Est enim pater principium nō de principio: fi-
lius principium de principio: spiritus sanctus
principium de utroq; principio.

Harum etiam psonarum una est generans alia
genita. alia spirata.

Et licet deus pater filiū genuerit. et cūcta quæ
pater habet filio dederit et p̄r et filius oīa spūi
sancto cōmunicauerint totū sibi ipsis retinuerit
Totum posse totumq; uelle quod pater habet
et filius habet ac etiam spiritus sanctus.

Veruntamen pater filium generare potest. gig-
nitq; et deus filius nec potest: nec uult: nec etiā
spiritus sanctus.

Et pater et filius unum sunt principium spiritus sancti: et hoc quod dico principium non habet determinatam: sed confusam pro duabus personis simul habet suppositionem.

Et quoniam spiras adiectiuum: spirator uero substantiuum est: licet pater et filius unum principium sint spiritus sancti: dicere tamen possumus quod pater et filius sint duo spirantes propter pluralitatem suppositorum: non autem duo spiratores propter unam spirationem: nam adiectiua nomina numerum habent secundum supposita: substantiua uero a seipsis secundum formam significatam.

ET. IN. HAC. TRINITATE. NI. &c.

Est et in trinitate ad confusionem expellenda ordo secundum originem omni absque prioritate.

Hic ordo naturae uocatur: non quo alter sit prius altero: sed quo alter est ex altero.

Ordo in diuinis personis attenditur: et prioritatem omnem catholica fides excludit.

Cum filius sit simpliciter primum: pater nullo modo prior est filio.

In trinitate nulla prioritas probari potest: neque duratione: neque natura: neque intellectu: neque dignitate.

Pater in essentia prior filio non est: cum diuina essentia communis sit et non diuisibilis.

Neq; filium pater relatione precedit: cum relati-
uior sit simul esse natura.

Neq; tēpore prior est filio: quoniā relatiua posi-
ta se ponunt: et intēpta se perimunt:

Non etiam intellectu prioritas ulla ē: cū unū
per alterum diffiniatur.

Et licet pater suum dederit esse filio: nullo mo-
do priorem esse filio dignitate probatur.

Eadem enim dignitas quæ in patre est paterni-
tas in filio est filiatio.

Et sicut paternitas in patre est diuina essentia
uel bonitas: ita eadem essentia numero uel bo-
nitas in filio est filiatio.

Patet ergo patrem nullo modo esse posse priorē
filio: neq; secūdum id quod absolutum est: neq;
secundum id quod ad aliquid est

Eam ob cām prioritatis atq; posterioritatis ī di-
uinis signa secūdū quosdā a ueritatis semita de-
uiantes catholica disciplina nō tenet.

SED. NECESSARIUM. EST. AD. &c.

Est igitur deus icarnatus nō carnatus: ut genus
humanum ab eterna morte redimeret

Et uerbum diuinū factum est caro: non ex uiri-
li semine: sed mystico spiramine.

Qui prius eternus factus est temporalis: et fac-
tus est deus homo: ut homo fieret deus:

Cum sit possibile apud deū omne uerbum ad
sanandā miserā nostram sua incarnatione mo-
dum conuenientiore minime reperimus.

Profecto ex hoc certificatur et fides exaltatur
et spes supra modum excitatur et caritas:

Quod si primus parens noster nō deliquisset:
deus nequaquā humanatus extitisset.

Sane tolle morbos: aufer et uulnera: et nulla
erit causa medicinæ.

Duas in Christo ueneramur natiuitates: unam
eternā alteram temporalem: eternam ex patre
temporalem ex matre pfitemur.

Generationē eius ex patre Esaia teste: quis enar-
rabit: natiuitatem uero ipsius ex matre liber ge-
nerationis Iesu christi aperte pnunciat.

Deus homo ex mris substātia in seculo natus ē
ut seculum a diaboli potestate saluaret.

Ex purissimis: castissimisq; uirgis sāguinib⁹ na-
scit^r: et omni pcul peccato spū sancto concipit^r.

Nec fomitem originalis culpæ cōtraxit: qua im-
munem post sanctificationem dūtaxat matrē
pculdubio predicamus.

Iohannes baptista: nec non et Hieremias pphā
in utero sanctificati originali noxa immunes
extitisse negantur.

Iohānes baptista atq; Hieremias post sanctifi-
cationem ex utero: et si non deliquerunt: pecca-
re tamen uenialiter potuerunt.

Beatissima uirgo nec uenialiter peccare potuit.
nec ullam habuit inclinationem ad malum: cū
in bonum tota fuerit intenta: atq; in ea diuina
sanctificationis grā fomitē prorsus extinxerit.

PERFECTVS. DEVS. PERFEC. HO. &c.

Iesus Christus dei filius naturam hominis: nō
personam assumpsit.

Ipsē quoq; naturam assumpsit humanā: nō se-
cundum q̄ est a singularibus separata: neq; ab
indiuuiduis cunctis abstracta.

Natura hūana a xpō assumpta est: nō q̄ in spe-
cie cōsiderat̄: neq; ī oēs hypostases eius assūpsit
Corpus quidem uerum assumpsit carnale atq;
terrestre: ex quo carnem habuit et ossa: ueramq;
substinuit mortem.

Insuper assumpsit et animā: cum tristem eius
animam usq; ad mortem extitisse legamus

Mentē quoq; et intellectum assumpsit: ex quo
mitis fuit et huilis corde: ut pphetauerat Esai
as inquiring: ecce intelliget puer meus.

In anima a uerbo assumpta gratiam habitua lē
fuisse tenemus. nam in Christo spiritum domi-
ni requieuisse cantamus.

Et cum omnes uirtutes dei filius habuerit: in
eo tamē fides nō fuit: q̄a nihil in eo nō apparēs
fuit cū cuncta nouerit apertissime.

Neq; spes in eo fuisse perhibetur: cū plene frui
tionē diuinā a principio suæ cōceptionis habuerit
Grā unionis ī christo fuisse īfinita pbat̃: sed
habitualis finita et īfinita dici potest.

Quamuis talis habitualis grā finita esse dicat̃.
in Christo tamen augeri non potuit.

Gratia habitualis in Christo essentialiter uel si
pliciter finita conceditur: effectualiter autē aut
secundum quod īfinita dici potest

In primo cōceptionis instāti corpus credimus ex
titisse formatum: et angelo nūciāte atq; spiritu
sancto adueniente mox uerbū in utero mox ex
tra uterum uerbum caro factum est.

Simul caro simul dei uerbi caro simul caro ani
mata rationali et intellectuali conceditur.

Firmissime cōcedamus et nullatenus dubite
mus carnem Christi in utero uirginis non fuisse
cōceptam priusquā nō suscipetur a uerbo.

In primo suæ cōceptionis instāti scīficatus fuit
nā quod ex beata uirgine natū est sanctū uoca
tū ē fili⁹ dei: et quē p̃ scīficauit et misit īmūdū

Cōceptio christi spiritui sancto spālīter attribuit̃:
licet sit a tota trinitate singulisq; p̃sonis. cuius
christi etiā corpus nō pprie de spū sancto: sed ex
spiritu sancto conceptum esse profitemur.

Ex quo igitur factus est perfectus homo in pri
mo suæ conceptionis instanti usum liberi arbi
trii asserimus habuisse.

In quo etiam primo instanti et mereri potuit:
et beatus extitit et simul uiator atq; comprehē
sor fuisse conceditur:

Naturam principiū incarnationis: personam
uero eiusdem fuisse terminum arguimus.

Dei filius perfectus homo: qui totā naturā cu
rare uenerat humanā quosdā defectus assump
sit humanos: non autem cōtraxit

Et ut perfectionem suæ humanitatis ostenderet
noluit miracula facere: aut predicare. nisi quo
usq; pfecta foret etatis.

QVI. PASSVS. EST. PRO SALV. NO.

Et necessariū fuit Christum pati ut genus hu
manum a damnatione liberaret eterna

Dei filius qui oblatus est quia ipse uoluit: nece
uiolenta mortuus est: quem si non occidissent
hebrei etiam confectus senio obiiisset.

In morte sua corpus iacuit in sepulchro anima
uero descendit ad inferos.

In triduo quidem facta est humanitatis atq; di
uinitatis ueraciter separatio.

In triduo sane christus uerus homo non fuit q̄
uis filius hominis fuisse scribatur.

Quod semel assumpsit nūq̄ amisit: cam ob rem
nec corpus in sepulchro: nec animam in infer
no unq̄ diuinitas dereliquit.

Nec dedi: factā suā corruptionē uidere diuini-
tas nec aliq̃ mō deseruisse mēte uoceq; loq̃mut
Nec fuit christi corpus in triduo cadauer ut q̃-
dam falso atq; perperam huius nominis signifi-
cationem exponunt.

Et cum quadruplex infernus esse dicatur: solū
in limbū sanctorū patrū descendisse narratur.

Diluculo tertia die resurrexit a mortuis: et doti-
bus quatuor corporis gloriosus.

Sanguinem in cruce totū largiter effusum: to-
tū reassumpsit: et id omne quod de hūanæ na-
ture perfectione monstratur.

Xpūs resurgēs Mariæ magdalenæ primū ap-
paruit: post atq; deinde ceteris sese rite mōstrauit
Firmissime credendum ē gloriosæ uirginis pri-
mū apparuisse quā hoc euāgelistæ nō referāt.

Post resurrectionē uere comedit et bibit: quod
postea in materiā preiacētē resolutum est.

Amplius naturā atq; uirtutem glorificatæ car-
nis ostendit: cum ex oculis apostolorū euauit:
et se inuisibilem cunctis effecit.

Post q̃draginta dies ascēdit ad cōelos: cuius mo-
tus nō istātaneu⁹: sed successiu⁹ extitisse pbat̃
Sanctorū corpora quorū monumēta die pasce-
ues aperta sunt: et ipsa cū christo dominica die
resurrexerūt nō iterū mortua sunt: ne maius il-
lis esset tormentum qui surrexerunt: si rursus
mortui essent q̃ si non resurgerent.

Incūtanter ergo credere debemus: q̄a qui resur-
gēte domino a mortuis surrexerūt: eo quoq;
ascendente ad cœlos et ipsi pariter ascenderūt.
Ascēdit humanitas in uirtute diuinitatis: quæ
totum cœlum empyreum illustrauit.

Scandit xp̄s secūdū q̄ homo: et sedet ad dex-
teram dei patris omnipotentis.

Tūc pater ad filium loquit̄: sede a dextris meis
ad cui⁹ dexterā sedere xp̄i ppriū eē cōfitemur.

Solus xp̄s patri cœqualis in gloria ad ipsius
dexteram sedere concinitur.

Beata uirgo non sedere sed adstare a dextris dei
dauidico psalterio decantatur.

Mediat ipsius gloria inter deū aliosq; sanctos
sicut et ipsius adoratio media reperitur: et athe-
ologis sanctis exponitur.

Nam soli deo latria datur: sanctisq; aliis dulia:
uirgini tamē gloriosæ pdulia tribuitur.

Sic solus christus sedere dicī: ceteri s̄cti stāt:
sed uirgo itēmerata iuestitu deaurato idest cor-
pore glorificato: quod animæ indumētum nū-
cupatur circumamicta uarietate idest quatuor
dotibus exornato adstare quotidie in sancta ec-
clesia decantatur.

In nouissimo sane seculo uenturus est christus
iudicare uiuos et mortuos.

Veniet q̄dem cū potestate ac maiestate et inual-
le Iosaphat cūctos hoīes ī iudicio cōgregabit.

Hoc Iohel propheta meinit: hoc Platonis philo
sophi in phedone sententia refert.

Omnia uindex mētaliter disceptabit peccata di
scuciens dūtaxat sentētiā uocaliter profert.

Gloriosus cum iustis in aere cernetur: ceteris i
ualle aliisq; adiacentibus locis cū fletu lachri
misq; morantibus.

Cremabuntur: morientur et omnes: sed iusti le
sionem minime patientur.

Iusti corpora: gloriosa suscipient sole septies cla
riora in quæ animarum gloria redūpabit.

Beatorum corpora sine deformitate resurgent
quorū naturā sicut absq; defectu deus istituī:
ita sine defectu deus repabit: et i mōstruosis na
nox membris potētia diuina supplebit

Licet iustorū corpora in una eademq; iuuenili
etate resurgant: non tamen in eadem corporis
quantitate.

Mōstruosorum corpora i illa quātitate rsurgēt
in qua natura usq; ad tertiū septēnium pduxif
set si paucitate: aut supfluitate materiæ: uel alio
modo impedita non fuisset.

Iustorum guttura deum humana uoce lauda
būt et ut creditur: primā omnium linguam lo
loquētūr hebream.

AD. CVIVS. ADVENTVM. OM. &c.

nobis profecto nihil reperies: sed sinus Abrahe
nos letos suscipiet: ad quem te nunc humiliter
obsecrantes uelis nos dei mater alma et stella
matutina perducere: et feliciter. Amen;

ALIA. SIMILIS. EXPLANATIO. SV
PER. TE. DEVM. LAVDAMVS:
ET. GLORIA. IN. EXCELSIS.

E. DEVM. LAUDA
MVS. Te bene sonan
tibus cōcinendo cimba
lis exaltamus.

Te suppliciter deprecā
tes cernua fronte nros
poplites inclinamus.

Tibi in prona frōte in
star publicani cœlū nequaquā inspicere prae mul
titudine peccatorū asserimus.

Tibi in genu dextro te animæ in sinistro uero
te corporis conditorem exprimimus.

Ad te ambas plicatasq; mānus quotidie humili
ter eleuamus: per dexteram spiritualia. per sini
stram sufficienter temporalia postulamus:

TE. DOMINVM. CONFITEMVR.
Nos famuli: nos quoq; tui serui te unum solū

dominum existere pollicemur.

Et quia te artificem nostrum credimus: ideo te
solum latria colimus:

Insuper te primum qui supra nos es rebus cunctis
post habitis caritatis ordine diligimus

TE·ETER. PA. OMNIS. TERRA. VE.

Cæternus quoque filius atque spiritus sanctus si-
militer adoratur.

Atque ipsum vesse radicem insignum populorum stan-
tem. Esaia teste omnes gentes deprecabuntur.

Eumque omnes tribus: et linguarum: populique Dani-
elis testimonio uenerabuntur

Quod non per singulis generum: sed pro generibus
singulorum hebreis declarandum obstinasse expadim?
Nam ad christianam fidem ex omni gente uenisse
plurimos legimus.

TIBI. OM. ANG. TI. CE. ET. VNI. PO.

Tibi angeli assistunt: quæ res esse percipiunt secundum
quod res in uerbo sunt matutina cognitione micantes

Tibi angeli obsequium præstāt: quæ res creatarum esse
cognoscunt cognitione uespertina pollentes.

TIBI. CHERUBIN. scientie plenitudinem fulgentes

TIBI. SERAPHIN. ardore caritatis incedentes

Tibi angelus hominum custodes: qui te propter nobis mini-
strat: et ad te nostras orationes deferunt de peccatorum penam
gratulantes: eorumque salutem ut sedes uacuas imple-
ant nimium atque plurimum sicientes.

INCESSABILI VO. PROCL. SANCTVS
SANCTVS. SANCTVS. DO. DE. SABA.
Hii scām atq; īdiuiduā trinitatē cūctis adorādā
extollūt: deūq; exercituū unū ī substātia atq;
trinū in hypostasibus uoce assidua concinunt.

PLENI. SVNT. CE. ET. TER. MA. GLO.
Quādoq; de te ī loco esse repletiue sacri theologi
referunt.

TE GLO. AP. CH. ī seraphin ordīe subliatus
TE PROPHE. LAV. NV. Ex qbus īter na
tos mulier nō surrexit maior Iohāne baptista
q; plusq; ppheta ī matris utero sanctificatus: ī
luciferi cathedra quorūdā iudicio creditur resi
dere perenniter honoratus.

TE. MARTYR VM CANDIDA. LA VDA
Profecto martyres ultra premiū essētiāle quod
ī dei uisiōe cōsistit: quodq; aurea scēliciter ap
pellatur: de proprii sanguinis effusione: pro le
su christi tuitiōe letantur.

Quod sane gaudiū accidētale aureola figurali
ter nuncupatur.

TE PER ORBEM TER. SAMC. CON. cc.
Ab cuius ecclēsiæ nræ utiq; matris spūalis uni
tate & ab apostolicæ sedis obediētia malū ē resi

lire et contra canonū statuta prorūpere: sicq; in
diaboli dirissimas fauces incidere.

Hæc ferme ecclesia domus dei est supra petram
ædificata: q̄ unica colūba appellat̄: spōsa quoq;
pulchra sine ruga et macula. et ortus cōclusus
fonsq; signatus et puteus aquæ uiuæ: et paradi
sus cum fructu pomorum prōculdubio theolo
gis referentibus nuncupatur.

Quæ domus etiam claues accepit: et potestaté
ligandi atq; soluendi hanc domum si quis cor
rigentē: accipiētemq; contempserit sit tibi tam
q̄ ethnicus et publicanus ut inq̄t scriptura cāta
tur. Hec insuper ecclesia uinea domini sabaoth
est: quā uulpes exterminare nō ualent. Hæc eti
am indiscissa domini tunica: et desuper cōtex
ta: quā nullus minutatim per frustra decerpit.
Hæc quoq; archa noe in qua si quis non fuerit
peribit regnante diluuiō Hieronimi sententia
indubitata narratur.

Vt sanctæ ecclesiæ nræ parēti maximā reueren
tiā atq; oīmodam obedientiā prebeamus: nobis
canonica auctoritate probatur.

Amplius pluriū tyrānoꝝ rebellīū: et perditiois
filiōꝝ: a fide apostatātium: morte teterima pe
reuntium experientia clara monstratur.

Cui⁹ iudiciū ecclesiæ ceu qdā cōstitutio memi
nit licet nō nūq̄ opinionē sequat̄: et fallere sepe
cōtingat et falli: tamen pie credendū est The.

aquinas inquit cā in his quæ fidei sunt ac etiā
in canonizatiōe sanctorū errare non posse: cum
a prouidentia diuina negatur. Et deus cuius p
uidentia in sui dispositione non fallitur in qua
dam collecta et oratione legatur.

PATREM. IMMENSE. MAIESTATIS.

Deum summæ diuinitatis: dominū excelsæ po
testatis. pōtificem mirādæ autoritatis: qui nr̄is
potest cōpati clemēter infirmitatibus: medelā
nr̄is largiter prebere uulneribus fulgorē marty
rum fœliciter impendere cicatricibus.

VENER. TV. VE. ET. VNICVM. FILI.

Qui Iesus saluator seculi: redemptor Christus
omnium: nazarenus et floribus interpretatur:
et quia habet quoddā singulare præ aliis scili
cet habere p naturā id quod a patre accipit uni
genitus qui est i sinu patris appellatur. Et quo
niā accipere cōmune esse dicitur creaturæ et fi
lio nō secundū uniuocationē: sed secundū quā
dam remotam similitudinē primo genitus om
nis creaturæ nominatur.

SANCTVM. QVO. PARA. SPIRITVM
Nr̄æ miseræ cōsolatorē: diuinæ gr̄æ largitorē

qui sensibus nostris lumen accendit: cordibus
amorē infundit: a quo per partes sua dona pre-
stantur. Et supra condignum boni: iusti q; pre-
miantur. Et citra condignū uiciosi atq; nepha-
rii castigantur.

TV. REX. GLORIAE. CHRISTE.

Te enim imperāte ut Dauid ppheta refert: ele-
uatae sunt portae aeternales i tuae mortis triduo.
nam tu es dominus uirtutum: dominus fortis
et potens: dominus potens in praelio.

TV. PATRIS. SEMPITER. ES. FILIVS.

Tu p̄ri cōsustāialis: quoniā. i p̄cipio eras uer-
bū. In principio Aurelio Augustino atq; Orige-
ne declarātibus idest i p̄re: q̄a eiusdē cū p̄re sub-
stātiae. Tu ante lucifex: genitus: tu patre nullo
modo posterior. patri cōternus: quādoq̄dem i
principio eras uerbum. In principio Hilario et
Basilio exponentib⁹ idest i aeternitate: q̄a alum-
nus es patris sempiternus.

TV. AD. LIBE. SVS. HO. NON. HOR.

Verū tñ uasculū respexisti hūilitatis ācillae tuae
spūs qdē sācti tota grā obūbratū: macula utiq;

culpæ originalis imune post sanctificationē pp-
ter fomité non sopitum: sed prorsus extinctum
Tu deniq; ut Ezechiel inquit: de^o atq; rex Isra-
hel per portā clausam ingrediens et egrediens.
non reueraſti ſanctiſſimæ uirginis aluum.

TV. DEVICTO. MOR. ACV. APE. CRE.

Tu quoq; Oſea pphā referēte de manu iferni
credētes penitus liberaſti: eoſq; de morte mag-
na cū uictoria redemiſti. et ero mors tua o mors
Ero morſus tuus o inferne dixiſti: demūq; dia-
bolum qui primum hoīem p arborē ſupauit. tu
fortiter dimicans eum p crucis lignum uiciſti:
ſicq; aperuiſti credētibus regna cœlorum.

Porro qui crediderit: et aliquid explicite tenue-
rit: et ſi puerulus extiterit: et actualiter baptiza-
tus fuerit: aut adultus uoto: ppoſitoq; quī nō
actu aquā receperit ſaluus erit: ut ſedes impleat
uacuas angelorū. Quod ſi apoſtolo diſputāte
fides ex auditu ſit: audituſq; autē p uerbū chri-
ſti quo modo credēt chriſto aliqui: quē nō audi-
erint quomodo uero audient ſine predicante:
ut fauces euadant finaliter dæmoniorum.

Sane Tho. reſpōdet aq̄. eccleſiæ catholicæ il-
luſtrator et ait: poſito q̄ q̄libet explicite aliqd
credere teneat: et ſi ī ſyluis quiſpiā uel iter briu-
ta aīalia nutriaſ. hoc enim ad diuinā proui-
dētiā ptinet: ut cuiſibet de neceſſariis ad al utē

prouideat dūmodo ex parte eius nō īpediat̃. nē
pe si aliquis taliter ductū naturalis rationis cū
appetitu boni: et fuga mali seq̃tur. Certissime
tenēdum est q̃ deus ei uel per internā inspirati
onem quæ sunt ad credēdum necessaria reuela
ret. uel aliquē fidei predicatorē sicut misit Pe
trū ad Corneliū: dirigeret: ut sic cuilibet bene
operanti dei auxiliū prebeatur.

TV. AD. DEX. DEI. SEDES. IN. GLO. PA.

Quia æqualis p̃ri secūdū diuinitatē eadē uene
ratiōe coleris: nos ad dexterā et ad sinistram ut
āliqui referūt ī tuæ felicitatis regno et cœlo sta
bimus ēpyreo. Ad dexterā quia tuā diuinitatē
quod ad premiū ptinet essentiale uidebimus:
Ad sinistrā uero quoniā tuam gloriosam hūani
tatē quod ad premiū spectat accidentale sensu
aliter oculisq̃ corporeis ītuētes spectabimus.
Nō īiuria ergo mater filior̃ zebedei p̃ suor̃ na
tor̃ exaltatione ī regno cœlesti a d̃m̃io postu
lauit.

IVDEX. CREDERIS. ESSE. VENTV.

Post antichristi crudele suppliciū: post Enoch
et Helie uenerabile martyriū in ualle iosaphat
uenies uiuos et mortuos iudicaturus: et dāna
tis tunc tantū humanitatē tuam gloriosam si
ne gaudio ostensurus

TE. ERGO. QVE. TV. FA. SVBVENI.

Tua morte æternæ saluator: tua passione: atq;
tui sanguine testamēti ut zacharias pphā me-
minit de lacu in quo nō erat aqua: uinctos edu-
sti: et sanguinē totū in tua passione pro nobis
in terra dispersum totū in resurrectione tua iteg-
rassumpsisti: Et quāuis totum pro nrā redēptiōe
largiter effuderis. Verūtāmē pro omni peccato
suffecisset una minima passio tua: aut gutta tui
sanguinis una: uel illa quam in tua puerulus
circumcisione fudisti.

ETERNA. FAC. CVM. SANCTIS. tu. do.
Gloriā tuā faciēq; tuā unus alio pfectius uide-
bit in patria hoc apostolus refert ingens. Stella
dicitur a stella in claritate sic erit et resurrectio
mortuorum: et in euangelio Iohannis dicitur
in dōmo patris mei mansiones multæ sunt:
quod Aurelius Augustinus exponens inquit
diuersæ meritorum dignitates per has mansio-
nes intelliguntur in uita beata. Sed Thomas.
aqui. perfectus speculatur et ait. Ille quippe in-
tellectus beatus deum propinquius atq; pfecti-
us cernet q plus participabit de lumine gloriæ
quod cōsummata gracia nuncupatur: quod p-
fecto lumen ille āplius atq; perfectius habebit:
qui plus habet de caritate. Igitur quāto maior

atq; amplior erit caritas i uia: tanto cellior: pre-
stantiorq; erit fœlicitas in patria.

SALVVM. FAC. POPV. TV. DOMINE.

Qui uis âtecedêter oēs homines saluos fieri ut
Apostolus ait: et ad agnitionē ueritatis uenire.
pro inde nos populus tuus et oues pascuæ tuæ
Salua ergo nos qui aiarum salutē nrā affectas
et nobis animæ fœlicitatem impende: atq; inco-
lunitatem corporis tribue.

ET BENEDIC. HEREDITATI. TVE

Nos ūtiq; tuos esse filios pollicemur: nā quot-
quot aūt receperūt te: dedisti eis patrē filios dei:
fieri q̄ scripturā idubitātā eē pfitemur: nos n-
sup tui heredis: coheredes aūt xpī. et nos hanc
ob causā creasti ut tuæ cœlestis hereditatis par-
ticipes faceres. Ita sacri theologi iquūt. Fecit de-
us rationalem creaturā: quæ summum bunum
intelligeret: et intelligendo amaret: et amando
possideret: ac possidendo frueretur.

Et. REGE. EOS. ET. EX. IL. VS. IN eternū.

Tu igitur hominē ad imaginem idest in cogni-
tiōe ueritatis et similitudinē idest i amore uir-

tutis sanctæ diuiduæq; trinitatis editū suauit̃
guberna. quoniā teste Damasceno nō est cōue-
niēs aliū esse factorē rerū alium prouisorē.

Et August. subinfert. Mūdus nec ictu oculi sta-
re poterit: si ei deus regimē suū subtraxerit. tu
ergo qui creasti: tu regas atq; pvideas: sine cui
regimine euāgelio asserēte: unus ex passeribus
nō cadit in terrā: Tu ergo ptege atq; defende q̃
uales et potes: et nulli hominū potes hoc cōmu-
nicare ut absq; te quispiam se gubernet.

Et extolle illos uelut inquit apostolus in uia p
gratiam habitualement iustificando: et in patria p
gratiam cōsummatam magnificando.

PER. SINGVLOS. DIES. BENEDI. TE.

A quo quotidie bona recipimus: et quæ de ma-
nu tua accepimus: dedimus tibi: quīs bonorū
nostrorum non indigeas domine. hoc tamē faci-
mus ne peccato in gratitudinis accusemur.

Quæ seu Bernardus inquit: fontem pietatis di-
uinæ de siccat fluenta misericordiæ rorem gr̃æ.
est enim inimica nostræ salutis.

ET LAVDA. NO: TV. SE. ET. IN. SE.

Et illoꝝ exēplo: imitatiōeq; quos ī diuinis lau-
dibus sectari postulamus: quorūq; b̃titudinem

expectam': de qb' psalmista refert. bti q habi-
tāt i domo tua domine i sc'a sc'orū laudabūt te.

DIGNARE. DO. DI. IS. SI. PEC. NO. CV.

q' si ob naturam ad malum precliu forsitan
nos deliquerimus purgare uelis: nostrā p tua
clementia uoluntatem: non solum a nescientia
more angelorum illuminando: sed a scelerum
immundiciis abstergendo.

MISERERE. NOSTRI. DO. MI. NOS.

Cui pprium semp est parcere et misereri: Et q'
dogde miserationes tuæ sup oia opera tua: sicq'
misericordias tuas i eternū simul cū propheta
cātabimus: et in te misericordiā esse disputam'
scdm effectū nō autē scdm passiois affectum.

FIAT. MISERICOR. TV. DO. SV. NOS

Et usq' adeo i te sperauimus: speramusq': ut mi-
sericordiā consequi cōfidamus: eāq' ob rem cū
Dauid pphā taliter frequēter oramus: Nō me
demergat tēpestas aquæ: neq' absorbeat me p
fundum: neq' urgeat sup me puteus os suū. In
quē sane puteū idest pfunditatē iniquitatis hūa-
næ Augustinō teste si forte cecideri': nō claudet

super nos os suum: si nos nostra non clauferim^{us}
ora: sed sperantes dicamus alacriter: de profun-
dis clamaui ad te domine: domine exaudi uo-
cem meam: Sicq; deniq; euademus: sicq; in te
sperantes tuam misericordiam consequemur.

IN. TE. DOMINE. SPERAVI. NON
COMFVNDAR. IN ETERNVM.

In te domine fidutiam sp habui: et ideo in æter-
nū confundi nō timui: graciā in super tuam me
adepturum confido: eam ob rem confundi non
pauesco. Quare mitte mihi spiritum paracli-
tum: non solum mihi: sed cunctis desolatis
ut sic omnibus læticiam afferat: sublata mesti-
cia: Confortat enim nos apostolus: inquit be-
nedictus deus: et pater domini nostri Iesu chri-
sti pater misericordiæ: et deus totius consolati-
onis: qui consolatur nos in omni tribulatione
nostra. Quod ut faciat suppliciter obsecramus
Et amen cuncti postrema uoce dicamus.

FINIT

EXPLANATIO. SVPER. GLORIA
IN. EXCELSIS. DEO. ET.
INCIPIT.

LORIA. IN EX. DE.
ET. IN TERRA. pax

Nato saluatore āgeli cō
cinūt de christi natiuita
te gratulātes: āgeli post
ade peccatū: humanæq;
naturæ lapsū ferrei: quo
dāmodo facti sunt erga
hoīes duriciā cordis habētes. Insup alas dimis
sas: pedesq; obliquos ferētes: Et q̄si iūiti ad hōi
nes: eorūq; mīstrationē pgētes: nobis quoq; ter
ga uertētes: parū pcōpatiētes: nām q; naturam
flocipēdētes: de lignis oliuæ cōstructi sunt in
Salomoīs tēplo regis pacifici: xpī typū gerētis.
Qui sane āgeli ob hoc clemētia nitētes cū pedi
bus rectis q̄si ad ābulādū parati. et alis expāsis
ad nos: cū expediēs fuerit: citissime uolantes.
Deniq; uersis uultibus mutuo se respiciūt. uidē
tes naturā hūanā ī christo exaltatā. et se ī stupo
rē cōuertētes: unde se mutuo cernere dicūt q̄si
de nāe naturæ prius spretæ inouatiōe mirabili
specialiter admirātes: Ecce āgeli q; nos antea ni
hilipēdebāt: fratres nos uocāt: et q; nos alienos
ab eorū cōsortio reputabāt nos amicos appellāt
Nā de nāe pēitētia gaudētes: salutē nām plu
rimum sitiebant: ut illud extat Petri apostolorū
principis: in quem desiderant angeli cōspicere.
legimus angelos esse ī gloriosa dei uisiōe: Et ue

luti i psalterio dicitur. Laudate eum omnes an-
geli eius: in iocunda iubilatiōe. Et ceu Thebias
meminit iquies. Ego cibo iuisibili et potu utor
q ab hominibus uideri nō potest: in melliflua
epulatiōe. Et sicut Aurelius Augustinus docet
eorum matutinam atq; uespertinā notitiam in
limpida cognitione. Et uelut Dionysius ait. An-
geli secūde gerarchie illuminantur. purgātur:
pficiūturq; per angelos prime gerarchie in mi-
rāda illuminatiōe. Et ut testatur Apostol⁹ iqui-
ens. Si linguis hominum loquar et angelorum
in diserta locutione: et deniq; cū peccatores pe-
nitere conspiciunt quorum curā gerunt ab eo-
rum natiuitate custodes dumtaxat deputati in
immensa congratulatione: gloria i cœlis et i ter-
ra cōcordia preconizatur: sed nō malis: sed bo-
nis hominibus euangelizatur. Profecto nō ille
bonus homo qui bonum intellectum: ceterasq;
animi uirtutes habet appellatur: sed qui bonā
gerit uoluntatē: ille bonus homo ueraciter nū-
cupatur: quare pax amicitiaq; in terris boīs ho-
minibus annuntiatur. Et quādoquidem pacē
rem sanctam: rem optimam: toti q; trinitati ic-
cūdā gratamq; fore. perspiciūt: atq; nr̄ae demū
bonum fœlicitatis ut ex litteris huius dicticiōis
habetur. Nam. p. patrem significat. a. filiū qui
alpha dicitur idem omnium creaturarū princi-
pium: cum omnia per ipsum facta sunt. per. x. q

dē spiritus factus ab utroq; procedēs exprimit
quē admodū. x. ex. p. et. a. participata describit
Eam ob rem angeli pacē predicāt iubilātes: pa
cē concinūt inquentes: gloria in altissimis deo
et ī terra pax hominibus bone uoluntatis. Lau
damus te: qui nos cōdidisti: qui nos ex tua bo
nitate in esse produxisti. Quiq; nobis ut tuam
bonitatem cōmunicares: aīam corpusq; dedisti
nulla enim cā te cōpulis ut nos creares nisi tua
boitas: cōfirmat hoc ī libro de cōsolatione. Seue
rinus bē. īquiēs. Quē nō externe pepuleūt fin
gere cause: Materie fluitātis opus: sed insita sū
mi forma boni liuore carēs. Et ob hoc extollim⁹
te. adoramus te. benedicimus te. qui nos in esse
productos tua mirabili pudentia conseruas.
tua uirtute gubernas: nec potes tu alicui cōmu
nicare creature. Thoma aquinate dicente q; p
se abq; te in esse cōseruetur: et omnino regatur.
quia ad omnipotentiam tuam non pertinet q;
possis facere duo cōtraria esse simul: ex quo con
tradictio īplicatur. Adoramus te: tibi tria que a
te recepimus hilariter offerentes. Ex parte aīe
cordialem deuotionē. Ex parte carnis corpora
lem prostrationem. Ex parte bonorū tempora
lium realem oblationem. Glorificamus te quia
tua dignitate tuaq; nobilitate: et ateipso naturā
habes: substantiā tenes: cuius essentia est tuum
esse. Nos uero tuū eē participamus: et p partici

Tūc iexcusabiles terribilis iudex illos habebit
quos ueritas nō latet et perseuerat iniquitas.
Nō descendet aut ueiet xp̄s ut in primo aduē
tu sicut pluuia i uellus sine strepitu atq; clāore.
sed cūctos reboātis tubæ taratātara deterrebit:

ET. QVI. BONA. EGERVNT IBVNT.

Venientes ad iudiciū. sancti uenient cum exul
tatione portantes manipulos suos.

Qui bona egerūt cœlū ingrediē^r empyreū et
iusti lumine gloriæ diuinam intue^rur essentia.
In lumine creato lumen cernemus aternū: quo
intellectiua potentia cōfortabitur: ut diuinū p
illapsum clare cōtempletur obiectum.

Nō autē gratia cōsummata deo potētiā secūdū
esse sed secūdū intelligere dūtaxat cōiungit.

Lumē gloriæ quod grā cōsumata uocatur iter
obiectū atq; potētiā pportione causat: quod li
cet secundum substantiā finitū sit: secūdū tamē
actū aut respectū ifinitū posset pculdubio dici
Iustorū beatitudo originaliter atq; substantiali^r
in actu intellectus: formaliter autē et cōpletiue
in actu uoluntatis existit.

Eam ob rem intellectus uoluntate simpliciter
prestātor arguitur: uoluntas intellectu secūdū
quid altior esse probatur.

Beati in patria p prius xp̄i diuinitatē q̄ eius hu

manitatem cōtēplātur:et ingredientur ad christi diuinitatē pspiciēdā:et egrediētur ad ipsius humanitatē cōtēplandā:et utrobique pascua id est delectationem inueniunt.

In statu tamē uiaē qua sumus nō dum deo perfecte coniuncti ex christi humanitate in ipsius diuinitatis intelligētiam peruenimus.

In christi diuinā naturā fruitione premium essentiale in eiusdem naturā humanā glorificationē sensibili uisione accidentale consistit.

Præsciti ad focos tartareos pperabūt:et ab aq̃ nimium ad calorē nimium trāseuntes igne ppetuo comburētur:sicq̃ in eis est uarietas penarū non refrigerans sed magis affligens.

Ignis aīas reprobatoꝝ exuret ut instrumētum diuinā iustitiā uīdicātis:sicq̃ tale agēs materiale secundū quid posse spiritali nobilius arguit̃. Erit inter spiritalē atq̃ materiale cōtactus nō mathematicus:sed uirtualis.

Ignis corporeus in aīas reprobatas aget nō actione et passione naturā sed spiritali.

Et sicut beati deum corde et ore laudabunt:ita dānati deum punitorem corde blasphemabūt. et ore sicq̃ blasphemando peccabunt.

Et cessante motu 'primi mobilis' caliditas atq̃ frigiditas agent in corpora dānatoꝝ.

Damnati in inferno existentes recta et deliberata ratione non esse affectabunt.

Reprobati maxima in eis regnāte inuidia: atq;
obstinata auersione adeo alios nō dānatos glis-
cunt cupiūtq; damnari: uellēt tamē p̄p̄inuos
suos potius saluari q̄ alios. q̄a min⁹ iuidēt eis.

Damnati cuncta bona quæ fecerūt agnoscent:
ex quibus dolor eorū non minuetur: sed propter
amissionem magis augebitur.

Ipsi quoq; noticia hic acquisita nō cum delecta-
tione: sed cum tristitia utentur: et quos secum ī
īferno uidēt de p̄c̄nis suorū gratulāt̄ inimicorū
Ipsi insup uoluntatē eorū uolūtati diuinæ con-
formare tenēt: peccātq; non conformando.

Corpora damnatorū cū defectib⁹ suis naturali-
bus uidelicet p̄d̄erositate: et huiusmodi resur-
gēt: nō autē cū morbo uel mēbri defectu. erūtq;
īcorruptibilia ex agētis defectu: nō aut̄ ītrīfic⁹.

HAEC. EST. FIDES. CATHOLICA. &c.

Christianū uerū oportet fideliter atq; ūeraciter
credere: et uerba ordinate riteq; proferre.

Necesse est etiā eundē credēdo firmiter adhære-
re: et effectū argumenti nō apparētīā habere:

Quoniam qui in fide catholica hæsitat aut for-
te titubat: proculdubio arguitur.

FINIT.

ALIA. SIMILIS. EXPLANATIO. SV
PER. ORATIONE. DOMINICA

ATER. NOSTER.
QVIES IN COELIS
tota idest trinitas i effa
bilis.

Qui sol^o coelū terrāq;
replet: et ubiq; immo
bilis ades.

Angelus in loco est dif
finitive: homo tamen loco circumscribitur.

Deū in oibus creaturis per potentiā p presen
tiam per essentiam cōfitemur esse causaliter.

Eundem in sanctis omnibus: angelisq; p grām
adoptionis dicimus existere obiectualiter.

Ipsū quoq; in Christo hoīe per unionis grati
am tenemus esse personaliter.

Quēadmodū dei filius Innocētio teste p natu
rā habet triplicē modū i rebus essendi. ē enim i
oibus p essentiā: i iustis p grām: i natura assūp
ta p unionē: ita corpus ei^{us} triplicē habet modū
essendi: ē sane i cōlo localiter: i uerbo psonaliter
in altari sacramentaliter: secūdū ei^{us} esse naturale
i uno tātū loco ē scdm ei^{us} ēē suppositale i loco
nō ē scdm eius ēē sacramētale i pluribus locis ē

SANCTIFICETVR. NOMEN. TV.

Nomē qppe natoꝝ paupum refugium.
Nomē dei regisq; ac cæterorū nomē terroris asse-
rit. S; patris nomē spei atq; cōfidētiæ nūcupat.
Profecto apostolus misericordiā consecutus se
dei gratiam habere referebat.

Nā ad pꝛes dñi nꝛi Ihū xpī sua gēua deflecebat
Adipiscēdā dei grām nomē pꝛis pēitētiā insinuat
Exquo filius pdīgus surgam et ibo ad patrem
peccatoribus indicat.

Cum filius deliquit: patremq; iudicem habet
sperat misericordiam consequi:

Cū p pecō magno paululū supplicii sag ē patri
Nomen Iesu christi omniū salutē importās su-
per omne nomen principatur.

Quo omne genu infernorum: terrestrium: atq;
caelestium inclinatur.

Pꝛis nꝛi impossibile ē nosse secretū Ambrosius
iq: quoniā mēs deficit. uox silet. raucescit igēiū
Nec putet tale arcanū: Hilario teste: hūana in-
telligētia pscrutari: tantūq; se posse nosse myste-
rium.

Sanctificetur nomen quod nobis animam cor-
pusq; dedisse concedimus.

Quod deniq; ex nihilo nos creauit: nam toti tri-
nitati hoc opus ascribimus.

ADVENIAT. REGNUM. TVVM: quo be-
ati tuam quotidie dcitatem extollunt.

Et tibi formali atq; materiali uolito sese cōfor-
mes penitus reddunt. Regnū ferme pacificū
et immortale quo nulla dominatur inuidia.
Quo seraphin illuīat: purgat: perficitq; animæ
christi: interdūq; beatæ uirginis intelligētia.
Regnum insup quo sancti p nobis aduocati
deū rogant: atq; p eorū gloria quā expectant:
corporū orant: nā in reassūptis corporibus post
uniuersale iudiciū eorū beatitudinem augeri et
extensiuē: atq; intensiuē theologi probant.

FIAT. VOLUNTAS. TVA. SI. IN. CE.

Tua antecedens oīpotēs deus uoluntas cū nō
semper adimpleatur quādo qdē pticulares nō
cōsiderat atq; cōplectitur circūstātiās. Thema
aquinate dicēte uelleitas potius nuncupatur.
Eādē etiā uolūtātē antecedētem hoīes cūctos
saluos fieri uelle Paulus apostolus confitetur.
Sed tua consequens uoluntas stabili respondet
cōsilio: eam obrem semper omni absq; dubita
tione concluditur.

Hæc quoq; sensibiliū rerū debitis circūstantiis
exq̄sitis cōstāter pseuerat atq; oīno perficitur.

Hæc est uoluntas quæ pphetarū: apostolorūq;
aliquo modo percipitur testimonio.

Dicitur enim ego deus et non mutor: et alibi:
Nō ē deus q̄si homo ut mētīat: aut ut filius ho
minis ut mutet. Et ī nouo qdē testamēto: solus

deus immortalitē idē imutabilitatē habet: et
alio in loco. Apud quē non est trāsmutatio: neq;
uicissitudinis obumbratio.

Hæc est illa uolūtas que ante et post electionem
existere imutabiliter arguit: āgeli tamē uolun-
tas post electionē cuiuscūq; adhæret imobiliter an-
chorat. Ideo nec bonos peccare posse: nec ma-
los penitere phibet sed ante et post uertibilis hu-
mana uolūtas existit: et ob hoc ipsi⁹ peccatū re-
missibile appellat ideoq; tēptatio nō nos appre-
hēdat: nisi hūana apostoli doctrina clamatur.

Hæc etiā illa uolūtas ē cui causa assignari non
potest quam mandari prorsus executioni cōspi-
cimus atq; sentimus.

Volūtati antecedenti dei snia correspōdet: quā
emēdato delicto mutari experiētia cernimus.

In cœlo et patria in qua deū sicuti ē uidebimus
nobis uolūtas diuina clarescit: et patefacta pci-
pitur: et ob hoc nosmetipsos ei inuolito confor-
mabimus materialiter atq; formaliter.

In terra et uia q̄ cernim⁹ p speculū et ī enigma-
te nō ī pticulari: sed in uniuersali diuinā uolūta-
tem possumus intelligere: ideo nos ei debemus
reddere conformes in uolito dumtaxat forma-
liter.

PANEM. NOST. COTIDIAN. DA. NO.

Panē scilicet nobis materialē largire sine quo
naturaliter loquēdo uiuere nō ualemus:quā
uis natura cōtēta sit paucis:minimisq;.

Porro paīs iste ad uitā hūanā cōseruacōem ne
cessarius ē:quo ut uescamur oportet ut modis
oībus īstudemus:licet satis sit populo fluuiusq;
ceresq;.

Deīde panē nobis penitētiā tribue:uidelicet ar
tum et aquā breuē ut Esaiās inqt quoniā nō it̃
adastra deliciis.

Hinc panem nobis doctrinā probe quē cū par
uuli teste Hieremia petierint idest nesciētes po
stulauerint reperiatur extemplo q̃ cum minu
tatim:atq; per frustra frangat eloquiis.

Deniq; nobis panē eucharistiā īpende quo ad
patriā tēdā⁹ etnā:et diuinis assistam⁹ obsequiis.

Sancta trinitas unus deus nobis tua pietate cō
cede:ut panē angelorum māducemus:et ciba
ria mitte nobis in abundantia:sicq; murmura
tionem tuis aufer in famulis.

DIMITTE. NOBIS. DE. NO. SI. ET. nos
dimitti. debito. nris qui nos crudelit̃ p̃seqbāt̃
Et ex infinito thesauro:fōteq; diuinā graciā iu
beas nobis indulgentias annue:quibus serui
manumittebantur:debita relaxabantur:et do
minis possessiones restituebantur.

Te igit' obsecramus ut debita nobis nra dimittas peccata remittas: ueniam indulgeas: gratiam conferas: gloriam tribuas: sicut et nos dimittimus debitoribus nris ita nobis tua clementiam conicando perficias. Profecto si iniuriam nris debitoribus dimiserim' paratus es confestim nobis parcere misericorditer. Quod si ob ingratitudinem nris debitoribus neque indulserim': sane furore atque ira turbatus illud proferes acriter: serue neque nonne omne debitum dimisi tibi? sicque nos ne ad pristinam seruitutem reducas timemus uehementer.

ET. NE. NOS. INDUCAS. IN. TEMPTATIONEM: o beata trinitas apprime rogamus quod si nos temptare decreueris: et de nobis periculum atque experientiam facere: constantiam nobis impede: fortitudinem tribue: gressus nostros in tuis semitis perfice: ne tali tunc temptatione uicamur quod utique foret: nos in temptationem inducere: ita prece noster efficias suppliciter obsecramus.

SED. LIBERA. NOS. A. MALO. Te quesumus o trinitas gloriosa a tuo furore nos protege: atque ira defende: sic enim Dauid orabat inquit: domine ne in furore tuo arguas me id est in inferni laqueis: neque in ira tua corripas me. id est purgatorii retribus. quod si me punire decreueris: hic seca: hic ure.

Verū tamē ab utroq; malo nos libera: nos erue
ut ad paradisi recto pficiscamur itinerē gaudia
fructuosa.

A malo qppe noxæ mortal' q̄ cōmisim⁹ ptinacitē
nos libera: nos eripe: q̄ uirtute li. ar. surgere nō
uale⁹: et ad pristinā redire pculdubio dignitatē
Quare nobis tuā manū extēde: atq; gratiā elar
gire: ut surgere a peccato possimus et in patria
coelesti tuā uidere deitatē: atq; circūspicere ma
iestatē. Porro sine te euangelio Iohannis īqui
ente nihil facere possumus: er nemo uenit ad te
nisi tu traxeris illū. hīnc ppheta meīnit. Cōuer
te nos de⁹ salutaris nr̄: et auerte irā tuā a nobis
Et alibi Emitte lucē tuā et ueritatē tuā: ipsa me
deduxerūt: et adduxerūt ī mōtē factū tuū: et ī ta
bernacula tua. Item alius ppheta refert. Cōuer
te nos domine et conuertemur ad te: & alio ī lo
co: nō ē ī homine uia eius nec uiri est ut dirigat
gressus suos: quare a malo nos liberare festina.
Demū a malo pēne libera nos diuinarum tri
nitas personarum.

Nam si facinoribus irretiti: famem: bellū: aut
pestilētiā pati mereamur: nostra minime pec
cata respicias: sed tuam uelis trutinare clemen
tiam tuamq; uirtutem antepone naturalem.
Cui propriū est parcere semper et misereri: qui
q; omnipotentiam tuam parcendo tamen et mi
serando manifestas.

Nec dauid teste: obliuisceris misereri deus: nec
cōtinebis in ira tua misericordias tuas: imo cū
iratus fueris misericordiæ recordaberis: quod
ut facias te āplissime rogitamus. quod ut cōple
as totis te nisibus obsecram⁹: ut sic tua ope suf
fulti n̄rāꝝ uitam cōsequamur animarum.

Sic nāq; ab omni malo liberati tuā grām obti
nebis demūq; gloriā possidebimus: ad quā
capessendā nos creasti: illa te impulit ut nos cre
ares: illa te cœgit ut nos ī esse pduceres. Ergo ad
illā nos tua clemētia īfinita pducatur. Et fœliciter
Amen.

SIMILIS. EXPLANATIO. SVPER.
EVANGELICAM. SALVTATIONē.

VE.. MARIA. polorū
regina sup oēs chores an
gelorum exaltata
Aue maria angelorū do
mina omnium prima.
Gabrielis ore uenerata
Aue maria dæmoniorum ruina quos eorum po
tentia mirabiliter spoliasti.
Aue maria peccatoꝝ uenia quoꝝ ut esses aduo
cata a domino gratiam humiliter obtinuisti.
Aue maria nauigantium stella quos ad portū
tranquillum uocata conducis.

Aue maria peregrinantium semita quos a latro-
num periculis clamata defendis.

Aue maria egrotantium medela quos a uariis
langoribus curare non desinis.

Non inuenitur ante te angelum cuiq̃ reuerenti-
am exhibuisse.

Tamen legitur in te eundē grandem obseruan-
tiam demonstrasse.

Sane scribit̃ i pphetarū legis uetustate obade-
peccatum āgelū semp huānū gen^o abhorruisse.

Porro dicitur in tui filii natiuitate eundē pasto-
ribus hilarem uultum: atq; alacrē ostēdisse.

Profecto āgelum qui te adorauit spiritualis cō-
nubii uotum exquirentem refert Gregorius
summum fuisse.

Non tamen omnium summum simpliciter:
sed i suo ordine primum summumq; Thomas
exponit aquinas extitisse:

Michael qs ut deus: et in infima gerachia: et in
primo ipsi^o ordīe oēs iter alios eiusdē p̃cipat̃.

Gabriel fortitudo dei i ipsius secundo choro: &

Raphael medicina dei primus quoq; in tertio
et infinito dominatur.

Decuit nimis ut Gabriel archāgellus qui mag-
na denuntiat ad tam magnum īgenlq; mysteri-
um et non alius mitteretur.

Et ad insinuādā tuæ dignitatis excellētiā nē te
noīaret orator egregius ea totaliter īponeretur.

S; nos crimibus iuoluti et i tenebris ignoratiæ
poiti tua grā tuaq; luce irradiari cōcupiscimus
Eam ob rē aue maria quæ illuminatrix iſterpre
taris nocte dieq; clamando concinimus.

Deus totaq; trinitas: xpūs quoq; secūdū diuinā
naturā atq; hūanam diuinæ cōiunctā. Insuper
et iſius crux latria adorāt: ueſ; sanctis aliis. iuf
tisq; dulia: tibi tamen congruū ē ut hypdulia
magna cum reuerentia tribuatur.

Quare āte te pna frōte cernui genua hūiliter
inclinamus.

Et eleuatis: plicatisq; manibus tuam clemētiā
suppliciter imploramus.

GRACIA PLENA celestiq; rore referta atq;
castitatis norma: hūilitas regula: bōariūq; uolū
tatum rectitudo.

De te quidē Hieronymus ait: Maria bene plēa
grā quæ cæteris p ptes præstat: Mariæ aut uir
gini totā se fudit gratiæ plenitudo.

Stephanus nēpe plenus grā dicit: et plenitudie
sufficiētiæ: Apostoli uero repleti sūt oēs spiri tu
sācto: et plēitudo abūdātiæ nūcupat tu aut to
ta. spūs scti plēa grā & ob hoc flumīs i petus
tua. dicit sctificacōis grā. quæ ciuitatē dei id
est celestē laticat curiā: omnēq; beat āgelos.
cætū: & plēitudo supexcellētie nominatur

Tua o gloriosa uirgo a deo gratia redundat: ut
non te solum: sed omnium cōspiciētium te cor-
da mētēsq; penitus frenasse legamus.

Tua insup imago depicta usq; adeo ueneris ē
inimica ut cunctorum ipsam fortiter atq; ardē-
ter intuentium incendium libidinēq; prorsus
extinguere sentiamus.

DOMINVS. TECVM. ceu filius tuā su-
git ubera: ut sponsus tua petit oscula: ceu pater
tua firmat brachia.

Tu ppe dominū nos pcul a domino pfecto in-
fans xp̄us tuo ī gremio lallauit māmās: tua iter
puerulus obdormiuit pectora: et cum aluus in
cōcipiēdo itumuit tua: more īfantium ut uerā
humāitatē ostēderet: christi caro: pariterq; mē-
bra miro modo pportionata crescebant.

Tuus etenī uēter cœlo capaciōr ē q̄a quē cœli
caperi nō poterāt tuo gremio cōtulisti: et quē to-
r^o nō capit orbis ī tua se clausit uiscera fact^o hō.
Et licet nō de cōdigno: de cōgruo tāmē dei ma-
ter esse: christūq; portare meruisti.

Quā te deus ī natura specifica: et forma essenti-
ali nequaq; potuit facere meliorē: ut christi ma-
ter electa q̄dā īfinitatē pculdubio cōtraxisti.

BENEDICTA. TV. INTER MVLIERES

Helizabeth cognata tua spiritu sancto repleta
ex clamādo humili uoce protulit gratulāter.

Et ut facta est uox tuæ salutatiois i Helizabeth
auribus cū ad eā uisitādā pgeres: mox Iohānes
baptista sanctificatus in ipsius matris utero
exultauit hilariter.

Cum uetulā prius sterilē salutaſti: ei pacis oscu
lū dedisti: uētres se ad iuicē coniunxerūt: mox
Iohānes se i grauido mris utero iclinauit: et in
fans iā sanctificatus ifantē adorauit alacriter.

Tu i partu uirgo quoniā iter mulieres benedic
ta Euæ maledictionē neq̃ credimus pſenſiſſe.

Tu post partum uirgo: nā clauſo utero tuo et p
portā clauſam de qua Ezechiel ppheta memi
nit. Christum credimus exiuiſſe.

Tu āte partum uirgo: q̃a nō ex uirili ſemie: ſed
myſtico ſpiramie te xpūm aſſerimus cōcepſiſſe.

Cœli empyrei hoſtiū p Euæ maledictionē cūc
tis hominibus clauditur. et p tuam benedictio
nem ruruſ atq; iterum aperitur:

Diaboli uerſutia gerētis ſerpentis effigiē muli
er ſeducit: totūq; i orbē maledictio itroducitur

Sed tuæ ſcificatiois myſterio maledictio ſoluit
benedictio ipēdit: nra mors proruſ occiditur.

Benedictuſ fructuſ uentriſ tui Ieſuſ ſaluator ſe
culi omnium ore laudibuſ efferē aſſiduuiſ: eſtq;
uerbuſ dei miſſuſ cœliuſ.

Qui ſalutem noſtram procurat appetitq;

cuius nomine si quid a patre petierimus: et
cordatenus nobis concedetur: et protinus.

Tu altera Iudith gloria Ierusalem leticia Israel
honorificentia populi tui: a domino confortata
eoque castitate seruaueris: gentes tuas: populūque
tuū e manibus Holofernis idest magni dæmonis
potestate in eternū benedicta uiriliter liberaasti.
Tu ex Iesse radice uirga pducta flore id est Ie
sū nazarenū et floridum super quē spiritus rege
scit almus: et in signū populorum statē omnes
gētes deprecantur mirabiliter protulisti.

Vt denique fructum tui uentris benedictum
olim in lege promissum super David sedē: thro
nūque deus poneret: atque iustitiā ministraret: hu
militatēque respexit acilæ suæ ueraciter obseruasti
Sancta dei mater Maria flos uirginum ipsum
per nobis reis uelis iugiter orare: demumque quādo
quidem uales et potes exorare: et presertim in
nostræ mortis hora succurrere nostris cubiculo
uigilanter assistere leonis rugientis: quarentisque
ambiando: quem deuoret fauces et guttura for
titer compescere: et ne subitanea morte strāgu
lemur feliciter impetrare. quod si forte diabolus no
ster sedulus aduersarius nostræ salutis inimicus
sele pararet impudenter ingerere. non nostris meri
tis cōfisi sed tuis auxiliis circumfulti possimus
cū sanctissimo martyrio presulū gēma preciosa
dicere cōfidenter. quod hic astas cruēta bestia: in

pationē essētiā habemus. Tu cū sis ī cacumine
entiū solus dicerē potes: Ego sū qui sū: Cui etiam
hoc nomē qui ē pprie attribuit. In oibus te citra
pfecto esse & essētia realiter distīgunt. Tu cū sis
id quo nihil melius excogitari qat nō de te ordi
nate dicit q, sis ens: sed supra omē ens. uelut Da
mascen⁹ inqt. & Tho^a qui. cō pbat: Glorificam⁹
ergo te qui tuā beatitudinē tuāq; gloriā propria
uirtute a te ipso tenes. Gratias agimus tibi pro
pter magnā gloriā tuā Gloria tua a deo mag
na: atq; ingens est ut infinita sit: & mensurari nō
possit: quemadmodū & bonitas: & sapientia: ca
teraq; talia. Eamq; ob causā te nemo cōprehen
dere potest. & agimus tibi gratias: nō solum pro
pter magnā gloriā tuā: quam nobis cōmu
nicas: sed etiam propter alia bōa ac munera quā
nobis impēdis. Ita nēpe apostolus refert. In om
nibus grās agite. Et Bernardus subiūgit. Disce ī
oibus grās agere: disce in referēdis gratiis nō esse
tardus aut segnis. diligēter cōsidera quā tibi ap
ponuntur: ut nullā dona dei debita gratiarū acti
one frustrentur. Domine deus rex cālestis: de
us pater omnipotens. Tu domiuus noster: tu de
us noster: tu rex noster: & cālestium atq; terre
strium: & deus omnipotens quoniam omnia po
tes: & nemo sit qui de manu tua possit eruere: po
tētia enī tua teste Thoma se extēdit ad totū ens.
unde solū id a tua potentia excluditur quod re

pugnat ratiōi entis: & hoc idem simul esse & nō
esse. Sane Aurelius Augustinus ait. Quisquis di
cit q, omnipotēs est deus: faciat ut quæ facta sūt
facta non fuerint nō uidet se hoc dicere: faciat ut
quæ uera sunt. eo ipso quo uera sunt: falsa sint.
Item Hieronymus. Cum deus cætera possit: non
potest uirginem reparare post ruinam. Et prin
ceps peripateticorū Aristoteles asserit: Hoc solo
priuatur deus ingenita facere quæ facta sūt. por
ro defectus iste non tuæ diuinæ potentiae omni
potens deus: sed rei quæ de se infactibilis est: at
tribuendus esse uidetur. Domine fili unigēite
Iesu christe: nos serui te dominū inuocamus. nos
per gratiā filii te filium per naturā & unigenitū
obsecramus: nos famuli tui qui naturaliter sum
mum bonū optamus te Iesum christum nostrū
saluatorem quotidie postulamus. Domine de
us agnus dei filius patris. Tu agnus dei imacu
latus & purus atq; sine peccato: qui teste esaiā co
ram tondente te obmutuisti: os tuū non aperui
sti: & sanguinem sanctū atq; innocētem in cruce
pro nobis peccatoribus effudisti: ideo adoramus
te christe dominus uirtute a nullo te priore habi
ta. Tu solus altissimus Iesu christe. cū spū san
cto in gloria dei patris. Hæc tamen ppositio lo
gice ita exponēda ē. Et nihil aliud a Iesu christo
ē altissimū. Nā li aliud ī neutro genere cōem esse
tiā significat. & li alius ī masculīo suppositi disti

ctionem importat. hoc tamen in explanatione super
symbolum Athanasii diffuse expolitum est. quare non oportet
esse illa eademque repetere: sed finem facere: deumque creber
rime rogare: ut nobis quod gloria in excelsis deo in ec
clesia militanti quotidie decantamus: misericorditer
in triumphanti ecclesia sua gloriam tribuat & faciat fec
liciter amen.

INCIPIT DONATVS THEOLOGVS

u Verbū diuinū quod dei filius est: & nomē
 & uerbū est. nomē significat substantiā
cū qualitate propriā uel cōem cū casu. Nomē sig
nificare substantiā cū qualitate ita sacri theologi
exponūt. Tho. aq. i. par. q. xiii. art. i. in so. ad ter.
inquit. Nomē significare substantiā cū q̄litate est
significare suppositū cū natura uel forma deter
minatā in q̄ subsistit. Vñ sicut de deo aliq̄ dicuntur in
cōcretiōe ad significādū subsistētīā & p̄fectionē
ipsi: ita dicūt de deo nōia significātia substantiā
cū q̄litate. Idē s̄. i. s̄. di. xxii. art. i. in so. ad ter. inqt
Cū dī q̄ nomē significat substantiā cū q̄litate. nō in
telligit q̄litas & substantia proprie secūdū q̄ logicus ac
cipit prädicamenta distinguēs sed gramaticus ac
cipit substantiā q̄ntū ad modū significādi: & simili
liter q̄litate. & ideo quia illud quod signat per nomē
significat ut aliqd subsistēs secūdum q̄ de eo po
test aliquid predicari quous secūdū rem nō sit sub
sistēs. sicut albedo dicit q̄ significat substantiā ad

subsistens. Et quia in quolibet nomine est considerare
id a quo imponitur nomen quod est principium innotescendi:
ideo quantum ad hoc habet modum qualitatatis secundum
quod qualitas uel forma est principium cognoscendi rem. unde
secundum philosophum. vi. met. uno modo forma substantialis
qualitas dicitur. nec refert quantum ad significationem
nominis utrum principium innotescendi sit idem rem cum
eo quod nomine significatur: ut in abstractis: uel diuersum.
ut in hoc nomine homo. & quia deus de seipso cognoscitur
ideo potest significari per nomen quod habeat qualitatem quan-
tum ad rationem a qua nomen imponitur. & substantiam quantum
ad id cui nomen imponitur. Dominus per. de tharatan-
tasia imitator Thoma. aq. Et romane ecclesie sumus
pontifex super. i. sen. di. xxii. arti. i. in so. ad. v. idem asse-
rit. ait nepe. Aliter accipit qualitatem & substantiam
logicus. scilicet secundum rem & naturam. aliter grammaticus.
scilicet secundum modum significandi solum. Unde il-
lud quod significatur ut per se subsistens uocat substantiam
id a quo illud innotescit uocat qualitatem. Unde id
cui nomen imponitur uocat substantiam id a quo imponi-
tur: qualitatem. In concretis uero formam. in abstractis
uero actum forme. unde in nomine entis ipsum quod est
uocat substantiam: ipsam essentiam uocat qualitatem: In no-
mine essentie: essentiam uocat substantiam. esse uero qua-
litatem. Nec refert utrum utrumque horum sit differens res:
aut ratione tantum. sic autem contingit in deo intellige-
res. Et significatur aliquid per modum qualitatis:
Idem & Egidius de roma super. i. sen. di. xxii. arti. i. in so

lu. ad tertiū: ait enim. q̄ sustātia q̄litas q̄ signi-
ficat nomē nō accipiūt pprie: sed sustātia po-
test accipi p̄ eo cui nomē imponit̄. qualitas p̄
eo a quo imponitur. Hec autē nō semper reali-
ter sunt distincta: Sed aliquādo sola ratione
differunt. Et ideo non arguitur deum esse com-
positum secundum rei ueritatem: sed secundū
modum intelligendi quod cōcedimus: Hoc au-
tē diuinū uerbum atq̄ incarnatū: quod nomē
est significat sustātiā cū qualitate ppriam uel
coēm cum casu. Sustātia etenim diuini uerbi:
humanitatiq̄ ppria ē humaitas. Nā ei⁹ icarna-
tio ad p̄sonā solā filii proculdubio terminatur.
Cōmunis sustātia eius ē deitas q̄ trib⁹ hypo-
stasibus cois ē: et a tribus idistincta suppositis.
nec dūtaxat ppria ē filii sicut humanitas. Hūa-
nitas uero sicut et diuinitas p̄ ōnes noīs casus
apertissime decliatur. Diuinū q̄dem uerbū qd̄
nomen est p̄ cūctos casus q̄ noībus cōpetūt ma-
nifeste deducitur. Et primo p̄ noīatiuum a no-
minādo. Nā ab eo omnis paternitas in cōlo: &
in terra noīat̄. Testis ē Apost. ad ephe. iii. īgens
Ab eo omnis paternitas in cōlo et in terra noīa-
tur: Secūdo p̄ genitiuū a gignēdo. Nā uidimus
gloriam eius: gloriam quasi unigeniti a patre
plenum graciæ et ueritatis. Iohā. i. Tertio p̄ da-
tiuū a dando: quoniā cū eo deus oīa nobis do-
uanit. Ro. viii. Quarto p̄ accusatiuū ab accusā

do. q̄a hic arguet mundū de pccō. de iusticia et
de iudicio Ioh. xviii. Quito p̄ uocatiū a uocan
do nā uocat ea q̄ nō sunt: t̄q̄ quæ sunt. Ro. iiii.
Sexto p̄ ablatiū ab auferēdo. q̄a teste scriptura
Eripuit nos de dirissimo pharaonis ip̄io. Et ab/
luit: lauitq̄ nos a pccis n̄is ī sāguīe suo. Apoc. i.
Ceterū tale uerbū qđ dei filius ē nō solū: s̄ uer/
bū ē: q̄a cū modis et foris et tēporib⁹ sine cāu a
gēdi uel paciēdi significatiū ē. q̄ aut̄ dei filius
uerbū sit et benedicim⁹ tibi: q̄a p̄ sctām crucem
passiois tuæ redimere sc̄m uoluisti. Qui tollis
peccata mūdi miserere nobis. Solus deus nobis
peccata dimittis: sola tua gr̄a pccā n̄a prorsus
extinguit prorsus abstergit. Absq̄ tua gr̄a parū
cōfessio ualet. modicū cōtritō pdest. In ipsa n̄a
cōfessioe atq̄ cōtritioe tua gr̄a cooperās condo
nat oīa liberalit̄. Vnde Ambrosi⁹ ait. uerbū id ē
fili⁹ dei tollit pccā. Et Augusti. addit. Nēo tol
lit pccā mūdi nisi solus xps q̄ ē agn⁹ tollēs pec
cata mūdi. Deniq̄ Hostiēsis egregius canōista
refert. cordis cōtritioem spūs s̄cti gr̄a precedit.
sicut exteriorē satisfatiōe; precedit iterior cōtri
tio. Intelligas īqt ī oib⁹ gr̄a preueniēte. ūde tales
extāt uersus. Quicqd hēs meriti preuētrix gr̄a
donat. nil deus ī nobis preter sua dona coronat.
Quare peccati remissio attribuenda est gratiæ
dei: quæ est causā causæ. Naturaliter enī prece
dit gratia contritionem. Sequitur īde dilectio

quoniā qui grām habet: diligit equidē: Sequit̃
et cōtritiō. Nā qui diligit p̃fecto cōterit̃. quādo
qdē offēdit: Et ex hac cōtritiōe sequit̃ p̃ctōꝝ re
missio. Tu ergo q̃ tollis p̃ctā mudi: n̄rā p̃ctā di
mittas. Nō tamē itelligo excludi p̃rem: non eti
am spiritum sanctum: nā īsepabilia sūt trinita
tis opa: Manifestum ē qđ supradictum est La
zari exemplo: quē domin⁹ pri⁹ suscitauit: uiui
ficauitq; dicēs: Lazare ueni foras. Et demū is q̃
fuerat uiuus egressus: fuit a discipulis absolut⁹
Insup decē leprosi qui in uia mūdati sunt: an
te q̃ ad sacerdotes properarent. Concludit de
niq; Hostiensis et ait. Tu dic q; quicunq; chri
stianus qui mortaliter peccat: duplici uinculo
ad satisfaciendū astringitur. Vnum quo ligat̃
ad deum: et istud in contritione remittitur. Et
aliud quo ad ecclesiā: et hoc p̃ confessionem et
satisfactionē iniunctā et absolutionem pecca
ti ultimo relaxatur. Qui tollis peccata mundi
suscipe deprecationem nostram. quam angeli
n̄ri custodes ad te deferūt. Porro ita Chrysosto
mus meminit: uis scire o homo tuæ orationis
dignitatem: mox ut de ore tuo procedit: suscipi
unt eam angeli in manibus suis: et offerunt in
cōspectu altissimi: quam ut afferant oportet ut
feruida sit: et lumine igneq; caritatis accēsa. In
sup iocunda alacrisq; Sicq; ut sagitta: uolabit.
ante faciem tuam omnipotens deus tāq̃ intel

ligibile ante speculū oratio clara resultat. Hoc
totum Dauid prophetæ autoritate probatur.
Cooperās meā adiuuat uolūtātē ne frustra ue-
lit. Cū ait Præuenerūt principes idest angeli:q
et principatus appellantur. Nos deniq; guber-
nantes: nobis psallentibus atq; orantibus con-
iuncti per operationis custodiam: in medio iu-
uencularum idest animarum nostrarum: quæ
i orando debent esse iuuenulæ: alacres: et cari-
tate feruentes. Iuuenularū inquam tympani-
striarum idest de morte et passione Christi me-
moriā agentium. Tympanum enim totus
Christus appellatur. In eo sane circulus est spe-
ricus: et figuræ circularis: cuius principiū finī
coniungitur. Per hoc enim natura diuina nota-
tur æterna: sine principio ac fine. Pellis extensa
caro est Christi crucifixa: et hūana natura lig-
no crucis suspensa: sonus uero ex utroq; proce-
dens anima est. Christi in medio humanitatis
atq; diuinitatis exultans. Concludamus ergo
atq; in nostra oratione dicamus. Non nostris
meritis Iesu Christe: sed per sanctam crucem
et passionem tuam: qua nos redemisti te roga-
mus audi nos: aut libera nos domine. Et tunc
suscipis deprecationē nostram supradictō mo-
do confectam. Tunc demum oramus atq; exo-
ramus. Tunc gracia operans atq; cooperās: in-
ter se bene conueniunt. Nam operans impellit

orare et meā pręparat uoluntatē ut uelit bonū
Sed ut opus faciat bonū: et oret atq; exoret: et
qd̄ postulat ip̄petret. et misericordiē cōsecrēt. qui
sedes ad dexterā p̄ris miserere nobis: ut sic p̄ tuā
grām iustificati ad tuā pueniam⁹ gloriā. Et tuā
deitatē atq; hūanitatē ī patria uidere possimus.
et ad dextrā dei sedētē cernere ualeamus. Tecū
q; cōgaudeam⁹ et te cōspiciēdo delectemur: læ
temur quoq; exultem⁹ etiā. atq; iocūditatē deni
q; habeamus. Ex hoc enī q; beatitudo tua: p̄fec
tioq; tua n̄rā aīā realiter cōiūgetur: delectabi
mur eqdē. Ex hoc autē q; scdm̄ apprehēsiōem
cōiūgit⁹: gaudebim⁹ utiq; p̄pt̄ hoc enī gaudiū
ē de spe futuroꝝ et meōriā preteritoꝝ. Verūtm̄
delectamur de p̄ntibus: tātū lætemur ulterius
p̄pt̄ gaudii īteriorē effectū: scdm̄ q; ipse effect⁹
āplissime dilatat⁹. q̄si roboratus et p̄fectus ex ap
petibili cōiūctiōe. ūde et passio gaudii cū dilati
one cordis p̄ficiť: Dicit⁹ enim læticia q̄si latitia.
Exultabimus quippe ex hoc q; īteri⁹ gaudiū ad
exteriora p̄cedet. Nā exultatio: q̄si extra p̄ salta
tio. Demū iocūdabimur p̄pt̄ effectū gaudii q
nō solū demōstrat īterius gaudiū. sed alios etiā
excitat ad cōgaudēdū. Quoniā tu solus s̄ctus
p̄ essentiā p̄priā: naturāq; infinitam. Tu solus
patet Iohā. i. cum dicitur: in priucipio erat uer
bum: q; per omnes uerboꝝ modos uarietur Au
gust. super Iohannem refert inquiring. Verbum

quod prius ideclinabile fuit carnē iduēs se de-
clinabile prebuit. Et qđ i se nō habet modū per
quosdā modos icarnatū se nobis ostēdit. Primo
p idicatiū qđ ad suā icarnationē. quoniā ap-
paruit benignitas et hūanitas saluatoris nři dei
nō ex operibus iusticie q fecimus nos sed scđm
suā misericordiā saluos nos fecit. Ad Thi.iii. Se-
cūdo p ipatiū quātū ad miraculorū opationē:
nā hic ē qui ipauit uētis et mari et facta est trā-
quillitas magna. Mat.viii. Et Luc:viii. Increpa-
uit uētū et tempestatē aque: et cessauit: et facta
est tranquillitas. Tertio per optatiū quātū
ad suā passionē: quia hic suis discipulis ait: de-
siderio desiderauī hoc pasca māducare uobiscū
anteq paciar. Luc.xxii. Quarto p cōiūctiū
quātū ad suā resurrectionem: quoniā hic est
qui ait: potestatē ab eo ponēdi animam meam
et potestatē habeo iterum sumendi eā. Iohā.x.
Quinto p infinitiū quātū ad suā ascensionē.
nam hic sedet ad dexterā maiestatis in exelsis
ad hebre. i. et Mar.ulti. assumptus est i ccelū se-
det a dextris dei. Est āplius tale diuinū uerbū
generis actiui: i mūdi scilicet creatiōe. hoc psal.
cōfiteŕ iquiēs: Ipse dixit et facta sūt: ipse man-
dauit et creata sūt. Est et passiui generis scilicet
in hominis redemptiōe: dicitur enī pri.corī.v.
christus pro omnibus mortuus est. et pri.pe.iii.
christus semel p peccatis nostris mortu⁹ ē. Est

generis neutri: quia nec purus deus: nec purus
homo: Est et cōis generis: quoniam deus et homo
ē: Cōfirmat hoc Hilarius inquit: christus pti
fuit homo: partim fuit deus: i passione totus hō
fuit: i resurrectiōe totus deus: Est āplius et gene
ris deponētis i glorificati corporis resurrectiōe
quoniam i resurrectiōe corruptionē & passionē
carnis deposuit: atq; ei^o dē immortalitē assūpsit
Ro. vi. christus resurgēs ex mortuis iā nō mo
rit: mors illi ultra nō dominabit. Et ē generis
oīs: quia oīa per ipsū facta sūt: et sine ipso factū
ē nichil: Iohā. i. Rursus diuinū uerbū tēporis ē
presētis: quādoquidē ei preterita atq; futura sūt
presētia: Est et preteriti iperfecti tēporis: qā in
principio erat uerbū et uerbū erat apud deū: et
deus erat uerbū: Est et preteriti perfecti i eterna
hōinū predestinatione: nā quas predestinauit:
hos et uocauit: quos uocauit hos et iustificauit
quos aut iustificauit illos et magnificauit. Ro.
viii. Est quoq; et preteriti plusq; perfecti quoniam a
deo ē plusq; perfectā hōis predestinatio ut cūctis theo
logis b et iā asserētib⁹ predestinatus quis dānari
possit: nūq; tamē dānabit: q̄ sane cōclusio scdm
cōpositū et diuisū distinguēda ē ut ad ueritatem
pēt⁹ deducat: testis ē Pe. lō. sc. cōpilator i suo. i
sc. di. xl. Et i ei^o cōmēto. et di. ea. Pe. de tharāta.
Durā. de scō portiano. Egi. de ro. Io. sco. Iaco. de
alta uil. Frā. de ro. maur. ē isup et fu. tē. i mū. sci

licet reuocatioe: q̄a tūc uidebūt filiū hoīs ueniē
tē ī nubibus cū uirtute multa et gloria. Marc.
xiii. est deniq; et eterni tēporis q̄a ī prīcipio erat
uerbū. In prīcipio ut Basilius et Hila. exponūt
id ē ī eternitate. ut filii ad p̄m coeternitas īfi
nuef. Iterū diuinū uerbū sp̄ei ē primitiē. q̄a pri
mū rex oīum prīcipū. Gene. i. ī prīcipio de⁹ cre
auit cōlū et terrā. glo. ī prīcipio id ē ī filio: aut
diuino uerbo: Hoc idē Tho. aquí. asserit. i. pte.
q. lxi. arti. iii. ī solutōe ad terciū. In sup caīt eccle
sia. ante luciferū genit⁹: et āte secula nat⁹: hodie
saluator noster mūdo apparuit. Est et speciei de
riuatue. Nā descēdēs a patre luminū. Iaco. pri
mo. Et deus de deo. Lumē de lumīc: de⁹ uer⁹ de
deo uero. ut etiam in ecclesie simbolo decātatur
Est āplī⁹ et figure simplicis. s. in nature unitate
atq; simplicitate que diuidi ac distingui nō po
test: Est et figure composite in naturāz scilicet
coniunctione duarū. Est et p̄sone secūde. quia
secunda in personarum trinitate ypostasis. Est
et numeri singularis: q̄a unicus domin⁹ noster
Iesus christus. Est et numeri pluralis ī persona
rum. s. trinitate. Vel numeri singularis est ī sua
substantia que una est essentialiter. Et pluralis
unmeri in sua essentia: que trina est personali⁹
Proinde sciendum est secundum Thomā aquí
in pri. sen. di. viii. q. ii. arti. iii. q. iste locutiōes de
deo ab intellectu nostro formate per uerba tem

poralia non sunt false. Diuinum etenim esse ut
Dyonisius ait preaccipit sicut causa in se omne
esse quantum ad id quod est perfectionis in om-
nibus. Et ideo enunciamus de ipso omnium te-
porum uerba propter id quod ipse nulli tempori de-
est. Et quicquid est perfectionis in omnibus tempo-
ribus ipse habet. Ceterum animaduertendum est
quod ex supradictis temporalibus uerbis nullum tem-
pus ita accommodatum est ad uerbi diuini eter-
nitatem insinuandam sicut preteritum imperfectum
Ob hanc igitur causam Iohannes significare uo-
lens eternitatem eiusdem quantum ad naturam
diuinam semper utitur preterito imperfecto erat. inq-
uens. In principio erat uerbum: et uerbum erat a-
pud deum: et deus erat uerbum. Presens enim te-
pus aliquid esse significat. sed non illud fuisse: Præ-
teritum perfectum aliquid fuisse denotat: sed illud ter-
minasse: atque desisse. Similiter etiam preteritum
plusquamperfectum. id finitum esse significat. Futurum
quoque quicquam uenturum fore: sed id non dum esse de-
monstrat: Preteritum uero imperfectum aliquid esse
idque non finisse manifestat. Non sine causa ergo Io-
hannes grammaticus eruditus sapientissime replicat:
erat: ut uerbi diuini naturam indicaret eternam. Cu-
ius sane Iohannis in hoc sapientiam Hieronimus ad-
mirans inquit: et in sui laudem infert hoc doctus pla-
to nesciuit: et hoc eloquens. Demosthenes ig-
norauit. Est amplius intelligendum quod diuinum uer-

bū nō tātū p nomē et uerbū: uerū etiā p Partici-
pium: ceterasq; oīis partes significari pōt Per
participium qđ tertia pars ē oīis. ut cū dicit̃:
deus uel diuinū uerbū ē itelligēs uel potēs: uel
hui⁹: et tamē uerba et participia dicta de ipso
nō significāt aliqd tēporale ī ipso: sed uerū ē q
q̄tū ad modū significādi: quo tēp⁹ cōsignificāt:
deficiūt a r̄presētatiōe ipsius: hec Tho. sup. i. sē.
di. xxii. art. i. sed ī prima par. q. xiii. arti. i. ita me-
minit: uerba uero et pticipia cōsignificātia tēp⁹
dicunt̃ de deo ex eo q̄ æternitas icludit oē tēp⁹
Sicut enī simplicia subsistētia nō possum⁹ app̄-
hēdere et significāi nisi p modū cōpositōis: Ita
simplicē eternitatē nō possum⁹ itelligere uel uo-
ce exprimere nisi p modū tēpaliū rex: et ppter
hāc cōnaturalitatē itellectus nr̄i ad res cōposi-
tas et tēporales. Quarta pars oīis ē Pronomē.
quo etiā deus seu diuinū uerbū significari pōt:
ut hēt̃ exo. iii. ego sū qui sū. Et. q̄uis nō possit de-
mōstrari q̄tū ad sēsū. pōt tamē demōstrari quā-
tū ad itellectum. secundum illud q̄ itellectus de
ipso apprehēdere pōt. hec Tho. sup. i. sē. ubi su-
pra et pri. par loco eo. Quīta paras oīis ē Præ-
positio: p q̄ significari pōt huānatū uerbū: aut
q̄ diuino uerbo dei filio cōuenit. Nā prepositio
ceteris ptibus preponitur oīis: ita diuinū uer-
bū cūctos hoīes ātecedit: Testis ē Apostol⁹ ad.
Ro. viii. inquiens. ut sit ipse primogenit⁹ ī mul-

tis fratribus. Et ad colo. i. primogēitus oīs crea-
tura. Sexta orōis pars ē Aduerbiū: qđ stat iux-
ta uerbū: et hoc qđ diuino uerbo cōpetere pōt
Nā dicim⁹ uerbū diuinū natū ēē: semel expte æ-
ternaliter: semel ex mīe tēporaliter. Hoc Augu-
stin⁹ asserit ī libro de fide ad Petr⁹. Et Iohā. da-
mas. li. iii. c. i. quos ābos allegat et magister sē. li.
iii. di. viii. Et Tho. Et Bonauētura: et Ricardus
de media uilla sup eor⁹. iii. di. cadē. Septia orōis
pars ē Interiectio: quæ diuino uerbo iterdū ap-
plicat. Inqēte psalmista. heu mihi qā icolat⁹ me-
us plōgat⁹ ē. Octaua ē Cōiūctio: quæ ei maxie
cōuēit. quoniā sicut cōiūctio duo extrema sci-
licet suppositū et appositū cōnectit: Ita diuinū
uerbū naturā hūanā pccō medio sepatū a deo
ipsi etiā deo clemēt uniuuit. Quæ nēpe: duo ex-
trema sūt: primū uidelicet et ultimū. Limitatū
et īfinitū. Hoc refert Apostol⁹ dicēs. i. Thi. iii.
Mediator dei et hōinū Iesus xpūs: pat⁹ ergo do-
nat⁹ theologus cū suis octo orōis ptib⁹. Sed pre-
ter ea quæ dicta sūt multæ q̄stioēs theologiæ
solui possūt grāmatice respōdēdo. Cōfitemur e-
qđ diuinū uerbū unū ēē ī trinitate supposi-
tum dicim⁹ quoq; q; tres sunt personæ. Et q; pa-
ter et filius et spūs sanctus unus sunt æternus:
et nō tres æterni: deinde diciť ī symbolo Atha-
hæ psōæ coeternæ sibi sut et coæq̄les. Soluit qđ
grāmatice. s. adiectiue: uel substātiue. adiectiue

tres æterni: tres sapiētēs: tres oīpotētes. Substā
tiue un⁹ æternus: et ita de aliis hoc iquit. Tho.
i. part. q. xxix. arti. iii. q. nominū essentialium
quædam significant essentiam substātiue: que
dam uero adiectiue. Ea uero quæ substātiue sig
nificant essentiam de tribus psois predicāt. Ea
tamē quæ significāt essētiā adiectiue: significāt
essētiā ī plurali. Cuius ratio est: quia noīa sub
stātiua significāt aliqd p modū substātiuæ. Ad
iectiua uero noīa p modū accidētis significāt. qđ
inhæret subiecto. Substātia autē sicut per se ha
bet essentiam: ita per se habet unitatē uel mul
titudinē. unde et singularitas uel pluralitas no
minis substantiui attenditur secūdū formā sig
nificatā p nomē. Adiectiua autem sicut habent
esse ī subiecto: ita ex subiecto recipiūt unitatē
uel multitudinem. Et ideo ī adiectiuis attēdit
singularitas uel pluralitas secūdum supposita
In creaturis autē nō iueniūt una forma ī pluri
bus suppositis. Nec unitate ordinis: ut forma
multitudinis ordinate. Vnde noīa significātia
talē formā si sint substantiua predicātur de plu
ribus ī singulari: nō autē si sint adiectiua. Di
cimus enim q. multi homines sūt collegiū: uel
exercitus: aut populus. Dicimus tamē q. plures
hoīes sūt collegiati. In diuinis autē essētia diuīa
significāt p modū formæ: quæ quidē simplex
est et maxime una. ūde noīa significātia diuinā

essentiam substantiue singulariter de tribus per
sonis predicantur: & non pluraliter. Hæc igitur
ratio est quare sortem & platonem & Ciceronem
dicimus tres homines: patrem autem & filium &
spiritum sanctum nō dicimus tres deos: sed unū
deum: quia in tribus humanæ naturæ supposi-
tis tres humanitates sunt: in tribus autem perso-
nis diuinis est una diuina essentia. Quæ uero si-
gnificant essentiam adiectiue pluraliter prædi-
cantur de tribus propter pluralitatem supposito-
rum. Dicimus enim tres existentes: uel tres sapi-
entes aut tres eternos & increatos & imensos si
adiectiue sumantur. Si uero substantiue dicim⁹
unum increatum: imensum: & eternum: ut dicit
Athanasius: & licet deus significet deitatem ha-
bentē: tamen est alius modus significandi. Nam
deus dicitur substantiue: sed habens deitatē di-
citur adiectiue. unde licet sint tres habentes dei-
tatē: nō tamen sequitur q̄ sint tres dii. Eodē mo-
do soluitur alia questio. Nam possumus dicere
q̄ pater & fili⁹ sunt duo spirātes adiectiue ppter
pluralitatē suppositorū: nō autē duo spiratores sub-
stātiue: ppter unā spīrationē. Nā adiectiua nōia
habēt numeros secundū supposita. substantiua uero
a seipsis secundū formā significatā. q̄ uero Hilari-
us dicit q̄ spūs sanctus ē a p̄re & filio autoribus:
exponendū ē q̄ pōitur substantiuū pro adiectiuo
Hæc Tho. ubi supra. q. xxxvi. art. iiii. in solutiōe

ad sextum. Similiter grāmāticē soluitur alia que-
stio ubi dicitur per Augustinum in libro de fide
ad petrum. Vna est essentia patris & filii & spūs
sancti: in qua nō est aliud pater: aliud filius: ali-
ud spūs sanctus: quis personaliter sit alius pater
alius filius: alius spūs sanctus. Vbi sanctus doc-
tor libro eodem ait. q. xxxi. arti. ii. q. hoc nomen
alius masculine sumptum non importat nisi di-
stinctionem suppositi. Vnde cōuenienter dicere
possumus q. filius est alius a patre: quia scilicet ē
aliud suppositum diuinæ naturæ sicut & alia p-
sona & alia hypostasis: Sed aliud in neutro gene-
re sumptū distinctionē dicit essentiæ seu natu-
ræ: quod nullo modo concedendum est. Simili-
ter grāmāticæ soluitur hæc dubitatio: cum dici-
tur: solus pater est deus: Et pariter ceu cantat ec-
clesia. Tu solus altissimus iesu christe. Cui que-
stioni sanctus Thomas respōdet ubi supra. q. ea-
dem. art. iiii. q. cum dicitur hæc oratio: seu ppo-
sitiō: Solus pater est deus: Solus iesus christus ē
altissimus. Hæc dictio exclusiua sol⁹ si excludat
aliū masculine: ppositiō ē falsa. ut cum dicitur
pater ē deus: & nullus alius a patre est deus. hæc
ppositio exponēs falsa ē. Nam filius ē alius a pa-
tre: & tamē ē deus. Sed si li solus excludas: aliud
neutraliter tantum: ppositiō uerā est. quia fili-
us ē alius a patre: non tamen aliud. Et similiter
spiritus sanctus. Sunt & alia theologicæ quæ

stiones quæ etiam grāmāticē solui possent, quas
breuitati studens ōmittere decreui.

Finit donatus theologus.

Registrum huius libelli:

primum uacat
Duo luminaria
sancti siluestri
propter illud
secum

Sibylla agrippa
sicut potentia
et petrus
regnis

Probæ
Iam pridē
tēpore iam
Iāq; impui

Pretereo
de fuga
Ingredere
Interea

Quod superē
qui probare
in diuinis
significantia

nobis profecto
incessabili
aquinas iquit
culpe origialis

Tūc inexcusā
re pbate maxi
nomē quippe
de' imortalita

pationē essent
ctionē impor
lu ad tercium
quoniam
orare

